

એક્સ્ટ્રા અફેર

ભરત ભારદ્વાજ

feedback@bombaysamachar.com

ચીન કેમ અમેરિકાને ગણકારતું જ નથી?

અમેરિકાના પ્રમુખ ડોનલ્ડ ટ્રમ્પે ચીન પર ૧૦૦ ટકા ટેરિફ લાદવાની જાહેરાત કરીને ફરી એક વાર પોતાનું સનકીપણું અને સ્વાર્થીપણું સાબિત કર્યું છે. પહેલાં જ ચીનથી આયાત થતી ચીજો પર ૩૦ ટકા ટેરિફ લાદેલો જ છે. આ વધારાના ૧૦૦ ટકા ટેરિફના કારણે કુલ ટેરિફ ૧૩૦ ટકા થઈ જશે અને નવા ટેરિફ ૧ નવેમ્બરથી લાગુ થઈ જશે.

ટ્રમ્પ લાંબા સમયથી ચીનમાંથી અમેરિકન કંપનીઓને રેર અર્થ મિનરલ્સ એટલે કે દુર્લભ ખનિજોનો જથ્થો મળ્યા કરે એ માટે લટૂડાં પટૂડાં કર્યા કરતા હતા. ટ્રમ્પે થૂંકેલું ચાટીને ચીન પરના ટેરિફ પણ ઘટાડી દીધેલા, પણ ચીને મચક ના આપી એટલે ટ્રમ્પે ૧૦૦ ટકાનો તોતિંગ ટેરિફ વધારો ઝીંકી દીધો.

ટ્રમ્પના સનકીપણા અને સ્વાર્થીપણાી સાથે સાથે ચીનના મિજાજની વાત પણ કરવી જોઈએ કેમ કે ચીને પણ દુનિયાના નવા સુપર પાવર તરીકેનો મિજાજ બતાવ્યો છે. ટ્રમ્પ દુર્લભ ખનિજો માટે રીતસર ચીનના પગમાં આળોટી ગયા હતા. ટ્રમ્પે ચીનનું નાક દબાવવા પહેલાં ૧૪૫ ટકા ટેરિફ લાદી દીધેલી, પણ ચીને ભાવ ના આપતાં સાવ પાણીમાં બેસીને ટેરિફ સાવ૩૦ ટકા કરીને ચીન તરફ દોસ્તીનો હાથ લંબાવેલો, પણ ચીને ટ્રમ્પનો દોસ્તીનો હાથ ફુસ્કાવીને સાબિત કર્યું છે કે, અમેરિકા હોય કે બીજો કોઈ દેશ હોય, તેને કોઈની પરવા નથી. ચીન પોતાની શરતે જ ધંધો કરે છે અને દોસ્તી પણ કરે છે, જેને આ શરતો માનવી હોય એ સામેથી આવે, બાકી જાય તેલ લેવા.

ટ્રમ્પે ચીનના માલ પર વધારાનો ૧૦૦ ટેરિફ લાદવાની જાહેરાત કરી એ પાછળનું કારણ રેર અર્થ મિનરલ્સ એટલે કે દુર્લભ ખનિજો પરના ચીનનાં નવાં નિયંત્રણો છે. ચીને આ વર્ષમાં માર્ચમાં સાત દુર્લભ ખનિજોની ચીનમાંથી નિકાસ પર નિયંત્રણો મૂકેલાં ને હમટણાં નવ ઑક્ટોબરે હોલ્મિયમ, એર્બિયમ, થુલિયમ, યુરોપિયમ અને યટરબિયમ એમ બીજી પાંચ દુર્લભ ખનિજોની નિકાસ પર નિયંત્રણો ઠોકી દીધાં.

અમેરિકા માટે દુર્લભ ખનિજો મહત્ત્વની છે કેમ કે સેમિકન્ડક્ટર્સ, ફાઇટર જેટ્સ સહિતનાં આધુનિક વોરફેર્સ અને બીજી તમામ અદ્યતન ટેકનોલોજી માટે દુર્લભ ખનિજો અનિવાર્ય છે. અમેરિકન ઓટોમોબાઈલ્સથી ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને આર્મી ઈક્વિપમેન્ટ્સથી

પી. ચિદમ્બરમ્ વિરુદ્ધ કાર્યવાહી કરશે કોંગ્રેસ પાર્ટી?

‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ પરના નિવેદનથી

ખૂબ જ નારાજ હાઇકમાન્ડ

નવી દિલ્હી : કોંગ્રેસ નેતૃત્વ ભૂતપૂર્વ ગૃહમંત્રી પી. ચિદમ્બરમના ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ અંગેના નિવેદનથી “ખૂબ નારાજ” છે. સૂત્રોએ રવિવારે જણાવ્યું હતું કે પાર્ટી હાઇકમાન્ડ માને છે કે વરિષ્ઠ નેતાઓએ પાર્ટીને શરમજનક સ્થિતિમાં મૂકે તેવા જાહેર નિવેદનો આપતા પહેલાં સાવધાની રાખવી જોઈએ. આનાથી પાર્ટી તેના વરિષ્ઠ નેતા સામે કોઈ કાર્યવાહી કરશે કે કેમ તે અંગે પ્રશ્નો ઉભા થયા છે. ચિદમ્બરમે શનિવારે હિમાચલ પ્રદેશના કસૌલીમાં એક સાહિત્યિક કાર્યક્રમમાં કહ્યું હતું કે ‘ઓપરેશન બ્લૂસ્ટાર’ એક “ભૂલ” હતી અને તત્કાલીન વડાં પ્રધાન ઇન્દિરા ગાંધીએ “આ ભૂલની કિંમત પોતાનો જીવ ગુમાવીને ચૂકવવી હતી.”

પાર્ટીના સૂત્રોએ જણાવ્યું હતું કે કોંગ્રેસ નેતૃત્વ માને છે કે જે વરિષ્ઠ નેતાઓ “કોંગ્રેસ પાર્ટી પાસેથી બધું મેળવે છે તેઓએ એવા નિવેદનો આપવા વિશે વધુ સાવધ રહેવું જોઈએ જે પાર્ટીને શરમજનક સ્થિતિમાં મુકી શકે. આ આદત ન બનવી જોઈએ.” તેમણે કહ્યું હતું કે વરિષ્ઠ નેતાઓએ જાહેર નિવેદનો આપતી વખતે સાવધાની રાખવી જોઈએ, કારણ કે તેમના વારંવારના નિવેદનો પાર્ટી માટે સમસ્યાઓ ઉભી કરે છે, જે યોગ્ય નથી.

સૂત્રોએ ચિદમ્બરમ વિશે જણાવ્યું હતું કે, “પક્ષનું ટોચનું નેતૃત્વ ખૂબ જ નારાજ છે. પાર્ટીના બધા કાર્યકરો મૂંઝવણમાં છે કે આવું વારંવાર કેમ થઈ રહ્યું છે.” ચિદમ્બરમે તાજેતરમાં કેટલાંક એવાં નિવેદનો આપ્યાં છે જેનાથી પાર્ટી શરમમાં મુકાઈ ગઈ છે. કસૌલીમાં ખુશવંત સિંહ સાહિત્ય મહોત્સવમાં ચિદમ્બરમે કહ્યું હતું કે, “બધા આતંકવાદીઓને પકડવાનો બીજો કોઈ રસ્તો હોત, પરંતુ ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ એક ભૂલ હતી.

રાજ્યસભાના સભ્ય ચિદમ્બરમે પત્રકાર અને લેખિકા હરિન્દર બાવેજા સાથે તેમના પુસ્તક “ધે વિલ શૂટ યુ મેડમ: માય લાઈફ થ્રુ કોન્ફ્લિક્ટ” વિશે વાત કરતા કહ્યું હતું કે, “બધા આતંકવાદીઓને પકડવાનો બીજો કોઈ રસ્તો હોત, પરંતુ ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ ખોટો અભિગમ હતો. મારું માનવું છે કે શ્રીમતી ગાંધીએ આ ભૂલની કિંમત પોતાનો જીવ આપીને ચૂકવવી પડી હતી. સેના, ગુપ્તચર, પોલીસ અને નાગરિક સુરક્ષા એજન્સીઓ દ્વારા લેવામાં આવેલો નિર્ણય હતો અને તમે તેના માટે શ્રીમતી ગાંધીને સંપૂર્ણપણે જવાબદાર ન ઠેરવી શકો.” ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ એ ૧ થી ૧૦ જૂન ૧૯૮૪ની વચ્ચે દમદમી ટકસાલના અગ્રણી નેતા જરનેલ સિંહ ભિંડરાવાલે અને તેના સાથીઓને શીખોના સૌથી પવિત્ર સ્થળ સુવર્ણ મંદિરમાંથી બહાર કાઢવા માટે હાથ ધરવામાં આવેલ લશ્કરી કાર્યવાહી હતી. તે જ વર્ષે ૩૧ ઓક્ટોબરના રોજ શીખ અંગરક્ષકોએ તત્કાલીન વડાં પ્રધાન ઇન્દિરા ગાંધીની હત્યા કરી હતી.

ચિદમ્બરમે ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ પર કોંગ્રેસની ખોટી બાબતોનો કચો પડાઈફાશ: ભાજપ

નવી દિલ્હી : ભૂતપૂર્વ કેન્દ્રીય ગૃહપ્રધાન પી ચિદમ્બરમે ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ પર કરેલી ટિપ્પણી બાદ ભાજપે કોંગ્રેસ પર પ્રહારો કર્યા અને કહ્યું હતું કે ઇતિહાસે આ સત્ય નોંધવું પડશે કે તે રાષ્ટ્રીય જટરિયાત નહીં પરંતુ ઇન્દિરા ગાંધીનું એક “રાજકીય હુ:સાહસ” હતું.

ભાજપે સવાલ કર્યો હતો કે શું કોંગ્રેસ હવે ચિદમ્બરમ સામે “સત્ય બોલવા અને તેમની ખોટી વાતોને ઉજાગર કરવા બદલ” કાર્યવાહી કરશે?

આ વાત ચિદમ્બરમે શનિવારે કસૌલીમાં એક સાહિત્યિક કાર્યક્રમમાં આપેલા એક નિવેદન બાદ આવી છે જેમાં તેમણે કહ્યું હતું કે જૂન ૧૯૮૪માં ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ જરનેલ સિંહ ભિંડરાવાલેના નેતૃત્વ હેઠળના સશસ્ત્ર આતંકવાદીઓથી સુવર્ણ મંદિરને મુક્ત કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું

હતું, આ ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર “ખોટું”

હતું અને તત્કાલિન વડાં પ્રધાન ઇન્દિરા ગાંધીએ આ “ભૂલની કિંમત પોતાનો જીવ આપીને ચૂકવવી પડી હતી.”

તેમણે કહ્યું હતું કે “હું કોઈ પણ લશ્કરી અધિકારીઓનો અનાદર કરી રહ્યો નથી, પરંતુ તે (બ્લૂ સ્ટાર) સુવર્ણ મંદિરને ફરીથી નિયંત્રણમાં લેવા માટેનો ખોટો રસ્તો હતો. થોડાં વર્ષો પછી અમે સેનાને બહાર રાખીને સુવર્ણ મંદિર પાછું મેળવવાનો સાચો રસ્તો બતાવ્યો હતો.

બ્લૂ સ્ટાર ખોટો રસ્તો હતો અને હું માનું છું કે શ્રીમતી ગાંધીએ તે ભૂલની કિંમત

પોતાનો જીવ આપીને ચૂકવવી પડી હતી. પરંતુ તે ભૂલ સેના, પોલીસ, ગુમચર અને સિવિલ સર્વિસનો સંયુક્ત નિર્ણય હતો. તમે

ફક્ત શ્રીમતી ગાંધીને દોષી ઠેરવી શકો નહીં, નોંધનીય છે કે ૩૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૪ના

માંડીને આઈટી સુધીના ધિકતી કમાણી કરાવી આપતા બધા ધંધા દુર્લભ ખનિજો પર ટેકલા છે તેથી ચીને અમેરિકાને આર્થિક રીતે તો મોટો ફટકો માર્યો જ પણ ટ્રમ્પને વધારે એ વાતે લાગી આવ્યું કે, ચીનના પ્રમુખ જિનપિંગને પોતે મળે એ પહેલાં જ ચીને આ જાહેરાત કરી નાખી.

જિનપિંગને મનાવવા માટે ટ્રમ્પ આ મહિનાના અંતમાં મળવાના હતા. સામાન્ય રીતે બે દેશના વડા મળે એ પહેલાં બંને એકબીજાને સારું લગાડવા માટે પરસ્પર ફાયદાકારક જાહેરાતો કરતા હોય છે. જિનપિંગે એવું કરવાના બદલે ટ્રમ્પને બૂચ વાગી જાય એવી જાહેરાત કરી નાખી. ચીને ૧૨ ખનિજની નિકાસ માટે તો લાયસંસ ફરજિયાત કર્યાં જ પણ દુર્લભ ખનિજોની પ્રોસેસ માટેની ટેકનોલોજી બહાર મોકલવા પર પણ પ્રતિબંધ લાદી દીધો.

જિનપિંગની બાજુએ ટ્રમ્પને આખી દુનિયાની નજરમાં હાસ્યાસ્પદ બનાવી દીધા. ચીનના પ્રહાર સામે ટ્રમ્પ કશું કરી શકે તેમ નહોતા એટલે ખિસિયાની બિલ્લી ખંભા નોંચે એ હિસાબે ટ્રમ્પે ટેરિફ લાદવાની જાહેરાત કરી નાખી.

ચીનને તેનાથી ફરક પડતો નથી કેમ કે ટ્રમ્પે ૧૪૫ ટકા ટેરિફ લાદ્યા ત્યારે પણ ચીનાઓનું રૂવાડું ફરકયું નહોતું. ટ્રમ્પ હજુ ૧૪૫ ટકા પર તો પહોંચ્યા પણ નથી એ જોતાં ચીનના પેટનું પાણીય નહીં હાલે. ટ્રમ્પ હજુ વધારે ટેરિફ લાદી શકે પણ ચીન તેનો એવો જ જવાબ આપશે.

ટ્રમ્પે પહેલાં ૧૪૫ ટકા ટેરિફ લાદ્યા ત્યારે ચીને પણ ઈંટનો જવાબ પથ્થરથી આપીને અમેરિકાના માલ પર એટલા જ ટેરિફની જાહેરાત કરેલી. અત્યારે પણ ચીન વળતો પ્રહાર કરીને અમેરિકાના માલ પર ટેરિફ લાદશે જ. ટ્રમ્પ નાક બચાવવા નવા ટેરિફ લાદશે ને સામે ચીન પણ એ જ કરશે તેથી આ જંગ હવે લાંબો ચાલશે.

ચીન અને અમેરિકાના આ જંગમાં આપણે ચીન પાસેથી ઘણું શીખવાની જરૂર છે. અમેરિકાએ ટેરિફ લાદ્યા પછી આપણે સ્વદેશીની પિપ્પી વગાડ્યા કરીએ છીએ. પણ આપણી પાસે સ્વદેશીના નામે કશું નથી તેથી હજુય અમેરિકા સહિતના દેશોના માલ પર નિબર છીએ. તેના કારણે આપણે ત્યાં સ્વદેશી વાતો સિવાય ક્યાંય દેખાતી નથી. આપણે અમેરિકા સામે તો હરફ

‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ એક ભૂલ હતી : ચિદમ્બરમ્ ‘ઇન્દિરા ગાંધીએ પોતાના જીવથી કિંમત ચૂકવવી પડી’

સિમલા : ભૂતપૂર્વ ગૃહ અને નાણાં પ્રધાન પી. ચિદમ્બરમે ૧૯૮૪માં ઇન્દિરા ગાંધીના નેતૃત્વ હેઠળની સરકારે હાથ ધરેલાં ઓપરેશન ‘બ્લૂ સ્ટાર’ની ટીકા કરી હતી અને તેને એક ભૂલ ગણાવી હતી. તેમણે કહ્યું હતું કે ભૂતપૂર્વ વડા પ્રધાન ઇન્દિરા ગાંધીએ આ ભૂલની કિંમત પોતાનો જીવ આપીને ચૂકાવી હતી. શનિવારે ખુશવંત સિંહ સાહિત્ય મહોત્સવ ૨૦૨૫માં બોલતા ભૂતપૂર્વ કેન્દ્રીય ગૃહ અને નાણાં પ્રધાને કહ્યું હતું કે શીખ ધર્મસ્થાનમાંથી સેનાને દૂર રાખીને ગોડોન ટેમ્પલ સુવર્ણ મંદિરને ફરીથી નિયંત્રણમાં લેવા માટે ઓપરેશન ‘બ્લેક થંડર’ યોગ્ય અભિગમ હતો. નોંધનીય છે કે પી.

ચિદમ્બરમની ઓપરેશન ‘બ્લૂ સ્ટાર’ પર આ ટિપ્પણી હિમાચલ પ્રદેશના કસૌલીમાં ખુશવંત સિંહ સાહિત્ય મહોત્સવમાં પત્રકાર હરિંદર બાવેજાની પુસ્તક “ધે વિલ શૂટ યૂ, મેડમ” પર એક ચર્ચા દરમિયાન કરી હતી.

પી. ચિદમ્બરમે કહ્યું હતું કે જૂન ૧૯૮૪માં ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ એ સેના, પોલીસ, ગુમચર અને નાગરિક સેવાઓ દ્વારા લેવામાં આવેલો એક સંકલિત નિર્ણય હતો. તેમણે કહ્યું હતું કે જ્યારે કોઈપણ લશ્કરી અધિકારીનો અનાદર થતો નથી ત્યારે તે (બ્લુ સ્ટાર) સુવર્ણ મંદિરને ફરીથી મેળવવાનો ખોટો અભિગમ હતો. થોડાં વર્ષો પછી અમે સેનાને બહાર રાખીને સુવર્ણ મંદિરને ફરીથી મેળવવાનો યોગ્ય અભિગમ બતાવ્યો હતો. પૂર્વ કેન્દ્રીય પ્રધાને કહ્યું હતું કે તમે આ માટે એકલા ઇન્દિરા ગાંધીને દોષી ઠેરવી શકો નહીં.

નોંધનીય છે કે ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર એ ૧૦ દિવસનું લશ્કરી ઓપરેશન હતું જે ૧ જૂનથી ૧૦ જૂન, ૧૯૮૪ સુધી ચાલ્યું હતું. ૬ જૂન, ૧૯૮૪ના રોજ પંજાબના જરનેલ સિંહ ભિંડરાનવાલેની આગેવાની હેઠળના શીખ બળવાને ડામવા માટે તત્કાલીન વડાં પ્રધાન ઇન્દિરા ગાંધીના આદેશ પર ‘ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર’ હેઠળ ભારતીય સેનાએ સુવર્ણ મંદિરમાં કાર્યવાહી કરી હતી.

એવા સમાચાર હતા કે ભિંડરાનવાલેએ સુવર્ણ મંદિર સંકુલમાં શસ્ત્રોનો મોટો ભંડાર છુપાવ્યો હતો. ભિંડરાવાલે કટ્ટરપંથી શીખ સંગઠન દમદમી ટકસાલનો વડો હતો. ભારતીય સેના દ્વારા જૂન ૧૯૮૪માં સુવર્ણ મંદિર સંકુલમાં બળખાખોરોને બહાર કાઢવા માટે શરૂ કરાયેલા ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર દરમિયાન તેમના સશસ્ત્ર અનુયાયીઓ સાથે તેનું મનુષ્ય હતું હતું. આ ઓપરેશનની ભારે ટીકા થઈ હતી. થોડા મહિનાઓ પછી ૩૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૪ના રોજ ઇન્દિરા ગાંધીની નવી દિલ્હીના નિવાસસ્થાને તેમના બે શીખ અંગરક્ષકો દ્વારા હત્યા કરવામાં આવી હતી.

હતું, આ ઓપરેશન બ્લૂ સ્ટાર “ખોટું”

હતું અને તત્કાલિન વડાં પ્રધાન ઇન્દિરા ગાંધીએ આ “ભૂલની કિંમત પોતાનો જીવ આપીને ચૂકવવી પડી હતી.”

તેમણે કહ્યું હતું કે “હું કોઈ પણ લશ્કરી અધિકારીઓનો અનાદર કરી રહ્યો નથી, પરંતુ તે (બ્લૂ સ્ટાર) સુવર્ણ મંદિરને ફરીથી નિયંત્રણમાં લેવા માટેનો ખોટો રસ્તો હતો. થોડાં વર્ષો પછી અમે સેનાને બહાર રાખીને સુવર્ણ મંદિર પાછું મેળવવાનો સાચો રસ્તો બતાવ્યો હતો.

બ્લૂ સ્ટાર ખોટો રસ્તો હતો અને હું માનું છું કે શ્રીમતી ગાંધીએ તે ભૂલની કિંમત પોતાનો જીવ આપીને ચૂકવવી પડી હતી. પરંતુ તે ભૂલ સેના, પોલીસ, ગુમચર અને સિવિલ સર્વિસનો સંયુક્ત નિર્ણય હતો. તમે

ફક્ત શ્રીમતી ગાંધીને દોષી ઠેરવી શકો નહીં, નોંધનીય છે કે ૩૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૪ના

પણ ઉચ્ચારી શક્તા નથી ત્યારે ચીન કોઈ ફંડાકા મારવાના બદલે કે વાતો કરવાના અમેરિકા સાથે જેવા સાથે તેવાનો વ્યવહાર કરે છે. આપણે અમેરિકા જેવા દેશને પણ ચીન ગણકારતું નથી ને રીતસરની દાદાગીરી કેમ કરી શકે છે એ સમજવાની પણ જરૂર છે.

ચીનની દાદાગીરી પાછળનું કારણ વરસોની મહેનત છે. વિશ્વમ કુલ ૧૭ ખનિજો દુર્લભ મનાય છે અને દુર્લભ ખનિજો પર ચીનનું નિયંત્રણ છે. વિશ્વના દુર્લભ ખનિજોના જથ્થામાંથી ૭૦ ટકા ચીન પાસે છે અને આ દુર્લભ ખનિજોને પ્રોસેસ કરીને તેમનો ઉદ્યોગોમાં ઉપયોગ કરવાની પ્રક્રિયામાં ૯૦ ટકા પર ચીનનું નિયંત્રણ છે. અમેરિકા સહિતના દેશો પણ જે નથી કરી શકતા એ ચીન કરી શકે છે તેનું કારણ ચીનની નેતાગીરીનું વિજન છે.

અમેરિકાએ બીજા વિશ્વયુદ્ધ વખતે અણુ બૉમ્બ બનાવવા માટેનો મેનહટ્ટન પ્રોજેક્ટ હાથ ધર્યો ત્યારે દુનિયાનાં લોકોને દુર્લભ ખનિજોનું મહત્વ સમજાયું. આ દુર્લભ ખનિજોના જોરે દુનિયા પર રાજ કરી શકાય છે એ અમેરિકાએ સાબિત કર્યું. ચીન એ વખતે પછાત હતું, પણ ૧૯૮૦ના દાયકામાં ચીનના પ્રીમિયર ડેંગ જિયાઓપિંગે ચીનના ઔદ્યોગિકીકરણની પ્રક્રિયા હાથ ધરી ત્યારે આ દુર્લભ ખનિજો પોતાને ત્યાં ક્યાં મળે એ માટેનાં મિશન હાથ ધરેલાં. એ જમાનામાં કોમ્પ્યુટર્સ અને આઈટી આવી ગયેલાં તેથી દુર્લભ ખનિજોનો વ્યાપ વધ્યો. ચીન સમજી ગયેલું કે, તેના પર પોતાનો કબજો હશે તો દુનિયા પર રાજ કરી શકાશે ને અત્યારે એ જ સ્થિતિનું નિર્માણ થઈ રહ્યું છે.

આપણી કમન્સીભી છે કે, આપણા નેતાઓને કઈ જમીન ખોદવાથી દુર્લભ ખનિજો મળશે તેના કરતાં કઈ મસ્જિદ ખોદવાથી મંદિર મળશે તેમાં વધારે રસ છે. આપણા યુવાઓને પણ આપણા રિસોર્સિસનો ઉપયોગ કરીને દેશને કઈ રીતે પ્રગતિ કરાવવી તેનું સંશોધન કરવાના બદલે મોતીલાલ નહેરૂ મુસ્લિમ હતા કે નહીં ને જવાહરલાલ નહેરૂને કેટલાં લફરાં હતાં એ શોધવામાં વધારે રસ પડે છે.

આ રસ ના બદલાય ત્યાં સુધી આપણે ચીન જેવી દાદાગીરી ના કરી શકીએ.

દિલ્હીમાં જૈન દેરાસરમાં ચોરી, ૪૦ લાખ રૂપિયાનો સોનાનો કળશ લઈ ચોર ફરાર

નવી દિલ્હી: ઉત્તરપૂર્વ દિલ્હીના જ્યોતિ નગરમાં એક જૈન દેરાસરમાં ચોરીની ઘટના બની હતી. આશરે ૪૦ લાખ રૂપિયાની કિંમતના સોને મહેલા કળશની ચોરી થઈ હતી. ઘટના શુક્રવારે રાત્રે બની હતી, જ્યારે ક્રેકો કરવા ચોથની ઉજવણી કરી રહ્યા હતા. દેરાસરમાં લગાવેલા સીસીટીવી કેમેરામાં ચોરીની ઘટના કેદ થઈ ગઈ હતી. એક પોલીસ અધિકારીએ જણાવ્યું છે આરોપી વીજળીના વાયરનો ઉપયોગ કરીને દેરાસરની છત પર ચઢી ગયો હતો અને ટોચ પર પહોંચ્યો અને સોનાનો ‘કળશ’ લઈને ફરાર થઈ ગયો હતો. શનિવારે સવારે સ્થાનિક લોકોએ દેરાસરની ટોચ પરથી કળશ ગાયબ જોયો અને દેરાસરના મેનેજમેન્ટને જાણ કરી હતી.

પોલીસના જણાવ્યા અનુસાર, સીસીટીવી ફૂટેજમાં રાત્રે ૧૧:૪૫ વાગ્યે એક યુવાન જણાવ્યા અનુસાર, લાલ કિઠ્ઠા પાસે એક બહાર ભટકતો દેખાય છે, પછી ઉપર ચઢીને જૈન ધાર્મિક કાર્યક્રમમાંથી આશરે ૧ કરોડ કથિત રીતે કળશ લઈ ગયો છે. કેસ નોંધવામાં આવ્યો છે અને નજીકના વિસ્તારોમાંથી સીસીટીવી ફૂટેજનો ઉપયોગ કરીને શંકાસ્પદ વ્યક્તિને ઓળખવા અને શોધવાના પ્રયાસો ચાલી રહ્યા છે.

ફ્લિપકાર્ટ દંડ ભરી ‘કેમા’ ભંગનો કેસ બંધ કરાવે : ઈડી

નવી દિલ્હી : એન્ફોર્સિમેન્ટ ડિરેક્ટરેટ (ઈડી)એ ઈ-કોમર્સની મોટી કંપની ફ્લિપકાર્ટને એવી ઓફર આપી છે કે જો વોલમાર્ટ ગ્રૂપ ફર્મ તેની ભૂલો સ્વીકારે અને પેનલ્ટી ભરે તો તેની સામેનો ફોરેન એક્સચેન્જ મેનેજમેન્ટ એક્ટ (કેમા) ભંગનો કેસ બંધ કરવામાં આવશે, એવી માહિતી સૂત્રોએ આપી હતી. ઈડીએ ફ્લિપકાર્ટને એવી ઓફર ફેમાના કમ્પાઉન્ડિંગ રૂલ્સ હેઠળ ગયા અઢવાડિયે આપી હોવાનું જણાય છે. સૂત્રોએ કહ્યું હતું કે ઈડીએ કમ્પાઉન્ડિંગનો વિકલ્પ ફ્લિપકાર્ટને આપ્યો છે. ઈડીએ કમ્પાઉન્ડિંગને તેની ભૂલ કબૂલીને, પેનલ્ટી ભરીને તેની સાથે સંકળાયેલા સેલર નેટવર્કને નાબૂદ કરવાનું જણાવ્યું છે.

ફ્લિપકાર્ટને ઈ-મેલ પર પ્રશ્નાવલી મોકલવામાં આવી છે, પરંતુ કોઈ જવાબ મળ્યો નથી. ઈડીએ એમેઝોન ઈન્ડિયાને કંપનીનું

સ્ટેટ્સ ચકાસવા સમન્સ મોકલ્યા હતા.

એમેઝોન ઈન્ડિયાના પ્રવક્તાનો સંપર્ક સાધવામાં આવતા તેમણે કહ્યું હતું કે અમે ચાલુ તપાસ હોય તો ટિપ્પણી કરતા નથી.

ઈ-કોમર્સ ફર્મના અધિકારીએ નામ ન જણાવવાની શરતે કહ્યું હતું કે અમેરિકા સાથે ચાલતી દ્વિપક્ષીય વેપારની ચર્ચામાં ભારતની વાટાઘાટોની તાકાત વધારવા ઈડીએ કમ્પાઉન્ડિંગનો વિકલ્પ આપ્યો છે. કંપનીએ વેચાણ વધારવા વિડિઑન્ટ આપે છે એવા આક્ષેપો છે. (એજન્સી)

મોદી બુધવારે બિહારમાં ભાજપના કાર્યકરોને મળશે

નવી દિલ્હી : વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી બિહાર વિધનસભા ચૂંટણીના પ્રચારના શ્રીગણેશ ભાજપના કાર્યકર્તાઓ સાથે પરિસંવાદ વડે કરશે.

‘એક્સ’ પર લખેલી પોસ્ટમાં મોદીએ કહ્યું હતું કે હું ‘મેરા બૂથ સભસે મજબૂત’ પહેલ હેઠળ ૧૫ ઑક્ટોબરે ભાજપના કાર્યકર્તાઓ સાથે સંવાદ કરીશ.

મોદીએ વધુમાં લખ્યું હતું કે અમારા સમર્પિત કાર્યકર્તાઓ બિહારમાં બીજેપી- એનડીએની જીત માટે પૂરા શોશ સાથે કામ

કરી રહ્યા છે. આવા કાર્યકર્તાઓ સાથે સંવાદ કરવાથી નવી પ્રેરણા મળે છે. મને સખત મહેનત કરી રહેલા કાર્યકર્તાઓ સાથે સીધો સંવાદ કરવાની તક મળશે.

વડા પ્રધાને કાર્યકર્તાઓને તેમના સૂચનો મકલવા જણાવ્યું હતું. ‘મેરા બૂથ સભસે મજબૂત’ પહેલ હેઠળ પસંદ કરાયેલા કાર્યકર્તાઓ સાથે મોદી સંવાદ કરશે. ૨૪૩ સભ્યવાળી બિહાર વિધાનસભામાં બેતખ્કા- ૬ અને ૧૧ નવેમ્બરે મતદાન થશે અને મતગણતરી ૧૪ નવેમ્બરે થશે. (એજન્સી)

ઘોડબંદર રોડનાં સમારકામ અને ટ્રક ઊંધી પળતાં વાહનધારકોનો રવિવાર બગડ્યો

મુંબઈ-અમદાવાદ હાઇવે અને થાણોમાં ભારે ટ્રાફિકજામઃ વાહનોની લાંબી લાઈન લાગતાં ભિવંડીના માર્ગનો ઉપયોગ, પણ ત્યાં ઠેકઠેકાણે ખાડાથી પરેશાની

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
થાણેઃ મીરા-ભાર્યંદર મહાનગરપાલિકા દ્વારા ઘોડબંદર રોડ પર સમારકામ હાથ ધરાયું તેમાં એક ટ્રક ઊંધી વળતાં વાહનધારકો માટે રવિવાર વસમો બની ગયો હતો. મુંબઈ-અમદાવાદ હાઇવે અને થાણે તરફ ભારે ટ્રાફિકજામમાં ફસાયેલા વાહનધારકોને નિયત સ્થળે પહોંચવામાં ચારથી પાંચ કલાક લાગ્યા હતા. હાઇવે પર વાહનોની લાંબી લાઈનને કારણે અનેક વાહનચાલકો ભિવંડીના માર્ગે ગયા હતા, પરંતુ એ માર્ગ પર ઠેકઠેકાણે ખાડાને કારણે પારાવાર હાલાકી સહન કરવી પડી હતી.

ગુજરાતથી ઉરાણ, જેએનપીએ અને (જુઓ પાનું ૪) ►►

ભીડ, ટ્રાફિક, હેરાનગતિ.... નેશનલ હાઇવે પર એક કન્ટેઈનર ઊંધું પળતા ઘોડબંદર રોડ પર ભારે ટ્રાફિકની સમસ્યા સર્જાઈ હતી, જ્યારે બજારોમાં દિવાળી નિમિત્તે જોરદાર ભીડ જોવા મળી હતી. (અમય ખરાડે)

જાલનામાં રાજકીય ભૂકંપ, ચૂંટણી પહેલા મહાયુતિ તૂટી

ભાજપના નેતાનો એકલા ચલોનો નારોઃ શિવસેનાની ચિંતામાં વધારો

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈઃ જાલના મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની ચૂંટણી પહેલા મહાયુતિમાં ભંગાણ પડ્યું છે. ભાજપના નેતા કેલાશ ગોરંટ્યાલે એકલા ચલો રેનો નારો આપ્યો હોવાથી હવે અહીં રાજકીય સ્થિતિ ડહોળાઈ છે. તેમણે એવો વિશ્વાસ વ્યક્ત કર્યો છે કે જાલના શહેરના પહેલા મેયર ભાજપના હશે.

આગામી દિવસોમાં રાજ્યમાં સ્થાનિક સ્વરાજ્યની ચૂંટણીઓનો રંગ જામવાનો છે અને દરેક રાજકીય પક્ષ રાજ્યભરમાં આંકડા ગોઠવી રહ્યો છે. પ્રારંભિક અંદાજ મુજબ, મહાયુતિ અને એમવીએ વચ્ચે સીધી લડાઈની શક્યતા ઓછી જણાઈ રહી છે. કારણ કે, ઘણી જગ્યાએ, દરેક પક્ષ પોતાના દમ પર ચૂંટણી લડવાની તૈયારી કરી રહ્યો છે. ભાજપ જાલનામાં પોતાના દમ પર ચૂંટણી લડવાની તૈયારી કરી રહ્યો છે. જાલનામાં ભાજપના નેતા કેલાશ ગોરંટ્યાલે આવો સંકેત આપ્યો છે. જાલના (જુઓ પાનું ૪) ►►

‘૨૦,૦૦૦ મતદારોને બહારથી લાવ્યો હતો’ઃ શિવસેનાના વિધાનસભ્યના નિવેદનથી હોબાળો

મુંબઈઃ લોકસભામાં વિપક્ષના નેતા રાહુલ ગાંધી ‘વોટ ચોરી’ મામલે એનડીએ ગઠબંધન અને કેન્દ્ર સરકાર પર આરોપ લગાવી રહ્યા છે. પ્રેસ કોન્ફરન્સ કરીને તેમણે મહારાષ્ટ્રમાં ચૂંટણી દમિયાન નકલી મતદારો અંગે મોટા ખુલસા કર્યા હતાં. એવામાં પૈઠણના શિવસેનાના વિધાનસભ્ય વિલાસ ભૂમારેએ જાહેરમાં દાવો કર્યો કે ગયા વર્ષે મહારાષ્ટ્ર વિધાનસભાની ચૂંટણી દરમિયાન તેઓ બહારથી ૨૦,૦૦૦ મતદારો લાવ્યા હતાં, તેમણે આ દાવો કરતા બળબળાટ મચી ગયો હતો.

વિલાસ ભૂમારેએ શિવસેનાના કાર્યકર્તાઓને સંબોધતા કહ્યું કે મતદાર યાદીઓ પર કામ કરવું જરૂરી છે, ગત વર્ષે મતદાનના દિવસે તેઓ

૨૦,૦૦૦ મતદારોને અન્ય સ્થળોએથી તેમના મત વિસ્તારમાં લાવ્યા હતાં.

ભૂમારેના આ નિવેદન બાદ હોબાળો મચી ગયો હતો. વિરોધ પક્ષના નેતાઓએ શિવ સેના પર પ્રહારો કર્યા હતાં. મહારાષ્ટ્ર કોંગ્રેસના મુખ્ય પ્રવક્તા અતુલ લોંધેએ કહ્યું કે વિલાસ ભૂમારેએ કબૂલાત કરી છે કે વોટ ચોરી કરવામાં આવી છે. તેમણે ગુનો કબૂલ્યો છે.

બાદમાં ભૂમારેએ સ્પષ્ટતા કરવી પડી હતી. એક અખબાર સાથે વાત કરતા ભૂમારે કહ્યું કે તેમનો મતલબ એ હતો કે તેમના મતવિસ્તારમાં નોંધાયેલા ૨૦,૦૦૦ મતદારો વિવિધ સ્થળોએ કામ કરી રહ્યા હતા, તેમને મતદાન માટે પરત લાવવામાં

આવ્યા હતાં.

ભૂમારેએ સ્પષ્ટતા કરતા કહ્યું કે આ મતદારો મારા મતવિસ્તારની બહાર રહેતા હતા.

પક્ષના કાર્યકર્તાઓએ તેમને ફોન કરીને તેમને મતદાન રવા વિનંતી કરી. એક નાથ શિંદે જી એ દરમિયાનગીરી કરી તેમણે મને સ્પષ્ટ કરવા કહ્યું કે આ મતદારો કોણ છે. હકીકતે વિલાસ ભૂમારેએ કહ્યું હતું, આગામી જિલ્લા પરિષદ અને ગ્રામ પંચાયતની ચૂંટણીઓ દરમિયાન પક્ષના કાર્યકર્તાઓએ સાથે મળીને કામ કરવું જોઈએ.

મારા મતવિસ્તારના ૨૦,૦૦૦ મતદારોને બીજે ક્યાંક સ્થળાંતર કરી ગયા હતાં. હું તેમને મતદાનના દિવસે પાછા લાવ્યો હતો.■

ગેંગસ્ટર ઘાયવળના ભાગી જવા માટે મહાવિકાસ આઘાડીની સરકાર જવાબદારઃ ફડણવીસ

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈઃ ‘મહાવિકાસ આઘાડીની સરકાર વખતે ગેંગસ્ટર નિલેશ ઘાયવળને પાસપોર્ટ આપવામાં આવ્યો હતો. રાજકીય દબાણને કારણે પોલીસે તેને ‘ક્લીનચીટ’ આપી અને એક રિપોર્ટ રજૂ કર્યો જેમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે તેની સામે કોઈ ગુનો નથી. આવી રીતે પાસપોર્ટ મેળવ્યા પછી તે વિદેશ ભાગી ગયો હતો. ઘાયવળને પાસપોર્ટ આપવા માટે દબાણ કરનારા તેમજ મોટા રિપોર્ટ આપનારાઓની તપાસ કરવામાં આવશે,’ એવી જાહેરાત મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસે કરી હતી.

ગેંગસ્ટર નિલેશ ઘાયવળ અહિલ્યાનગરમાંથી નકલી પાસપોર્ટ મેળવીને વિદેશ ભાગી ગયો છે. આના કારણે છેલ્લા કેટલાક દિવસોથી શાસક પક્ષ અને વિપક્ષી નેતાઓ વચ્ચે આરોપ-પ્રત્યારોપ ચાલી રહ્યા છે. ફડણવીસે વિદેશ ભાગી ગયેલા ગેંગસ્ટર ઘાયવળના કેસ અંગે ભાજપ પર લગાવવામાં આવેલા આરોપોનું નવ ગાળા મહારાષ્ટ્ર હાઉસિંગ એન્ડ એરિયા ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (મ્હાડા) દ્વારા તાબામાં લઈને સીલ કરી દેવાયા હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. ફોર્ટની કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ પરની ઈમારતનું રિડેવલપ કરાયું ત્યારે તેમાં ૩૧ વ્યાવસાયિક ગાળાનો સમાવેશ હતો. ૧૦૦થી ૨૦૦ સ્ક્વેર ફૂટના

પાલઘરઃ નાણાં વિવાદમાં વિરારમાં ગળું દબાવીને યુવકની હત્યા કર્યા બાદ તેણે આત્મહત્યા કરી હોવાનું દક્ષ ઊભું કરનારી મહિલા છેક પાંચ વર્ષે મુંબઈમાં પકડાઈ હતી. કાઈમ બ્રાન્ચના આસિસ્ટન્ટ પોલીસ કમિશનર મઠન બદલાણે જણાવ્યું હતું કે આરોપીની ઓળખ ડોલરીન આફરીન અહમદ ખાન

ચે રિશ્તા ક્યા કહેલાતા હૈ! મહાયુતિની વાત કરતાં કરતાં ભાજપ અને અજિત પવાર એકતપડે ચૂંટણીની તૈયારી કરી રહ્યા છેઃ એકનાથ શિંદે ગૂંચવાયેલા

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈઃ મહારાષ્ટ્રમાં સ્થાનિક સ્વરાજ્ય સંસ્થાની ચૂંટણીઓ ગમે ત્યારે થઈ શકે એવું વાતાવરણ તૈયાર થયું છે ત્યારે એક તરફ સ્થાનિક સ્વરાજ્ય સંસ્થાની ચૂંટણીઓ મહાયુતિ સાથે મળીને લડશે એવી વાતો વારંવાર કરી રહેલા ભાજપના નેતાઓ અને અજિત પવારે પોતપોતાના ગઢમાં એકલા લડવાની તૈયારીઓ આદરી દીધી

હોવાનું ચિત્ર જોવા મળી રહ્યું છે. ભાજપ અને અજિત પવાર માટે પુણે અને પિંપરી-ચિંચવડ મનપા સહિત રાજ્યની કેટલીક મનપામાં ભારે સંઘર્ષ જોવા મળી શકે છે, કેમ કે પશ્ચિમ મહારાષ્ટ્રની મોટા ભાગની મનપા અને જિલ્લા પરિષદોમાં અજિત પવારની શક્તિ મહાયુતિના અન્ય ભાગીદારો કરતાં ઘણી વધારે છે. બીજી તરફ છેલ્લા દસ વર્ષમાં ભાજપે પણ અહીં પગપેસારો કર્યો છે

અને પુણે તેમ જ પિંપરી-ચિંચવડ મનપામાં પોતાના મેયર પણ બેસાડ્યા હતા, જે હજી સુધી મુંબઈ મનપામાં બેસાડવામાં તેમને સફળતા મળી નથી. આ બધી બાબતોને ધ્યાનમાં રાખતાં બંને પક્ષો હવે અલગ અલગ કાર્યકર્તાઓના મેળાવડા કરી રહ્યા છે અને એકલે પૈ ચૂંટણી લડવા માટેની તૈયારીઓ કરતા જોવા મળી રહ્યા છે. (જુઓ પાનું ૪) ►►

...તો શિવસેના વિભાજીત ન થાત!

ઉદ્ધવ ઠાકરેનું ઐતિહાસિક નિવેદન, બળવા પર સૌપ્રથમ મોટો ખુલાસો

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈઃ ૨૦૨૨ વર્ષે શિવસેનાના ઇતિહાસમાં પાર્ટી માટે સૌથી મોટો આંચકો હતો. એકનાથ શિંદેના બળવાથી માત્ર સત્તા જ નહીં, પરંતુ શિવસેનાનું પાર્ટીનું નામ અને તેની ઓળખસમાન ચૂંટણીચિહ્ન ધનુષ્ય અને બાણ પણ ઉદ્ધવ ઠાકરેના હાથમાંથી છીનવાઈ ગયું. આ બળવા પછી પહેલી વાર, ઉદ્ધવ ઠાકરેએ જાહેર કાર્યક્રમમાં પોતાની તીવ્ર લાગણીઓ

વ્યક્ત કરતાં એક ચોંકાવનારું નિવેદન આપ્યું છે. જો અનંત તરેની વાત સાંભળી હોત, તો શિવસેના વિભાજીત ન થાત, એમ ઉદ્ધવ ઠાકરેએ થાણેમાં બોલતા કહ્યું હતું. શિંદેના બળવા પછી ઠાકરેએ પહેલી વખત સ્પષ્ટ અને આત્મનિરીક્ષણાત્મક ભાષામાં ત્યારની સ્થિતિની કબૂલાત કરી હોવાથી રાજકીય વર્તુળોમાં તેના પર ચર્ચા થઈ રહી છે.

ઠાકરેએ નાચબ મુખ્ય પ્રધાન

એકનાથ શિંદેની પણ આકરી ટીકા કરી હતી. હવે તેમને પદ મળી ગયું છે, પરંતુ જ્યારે તેમનો ઉપયોગ પૂરો થઈ જશે ત્યારે તેમને કચરાપેટીમાં ફેંકી દેવામાં આવશે. પછી તેઓ અહીં જ કપાળ પર હાથ રાખીને બેઠેલા જોવા મળશે, એવો કટાક્ષ તેમણે કર્યો હતો. તેમણે એમ પણ કહ્યું હતું કે થાણે વફાદારીનું સ્થળ હતું, હવે તે ઠેકંદારોનું સ્થળ બની ગયું છે. શિવસેનાના

(જુઓ પાનું ૪) ►►

કાંજુરમાર્ગ-બદલાપુર મેટ્રો ૧૪ પ્રોજેક્ટ વિલંબમાં

ટેન્ડરને કોઈ પ્રતિસાદ નહીં

મુંબઈઃ મુંબઈ મેટ્રોપોલિટન રિજ નને મેટ્રો રેલવે દ્વારા એકબીજાથી નજીક લાવવાની મુંબઈ મેટ્રોપોલિટન રિજન ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (એમએમઆરડીએ)ની યોજનાને બ્રેક લાગ્યો છે. મુંબઈ-બદલાપુરને જોડનારી કાંજુરમાર્ગ-બદલાપુર મેટ્રો-૧૪ના બાંધકામ

માટે બહાર પાડેલા ટેન્ડરને કોઈ પ્રતિસાદ મળ્યો નથી. તેથી હવે એમએમઆરડીએને નવેસરથી ટેન્ડર પ્રક્રિયા અમલમાં મૂકવી પડવાની છે. તેથી મેટ્રો-૧૪ના કામમાં હજી વિલંબ થવાની શક્યતા જણાઈ રહી છે. મુંબઈ મેટ્રોપોલિટન રિજનમાં (જુઓ પાનું ૪) ►►

આકર્ષક...

દિવાળીને હવે એક અઠવાડિયાનો સમય પણ બાકી નથી ત્યારે દરેક લોકો – સોસાયટીઓ પોતપોતાની રીતે તૈયારી કરતા હોય છે. એવી જ એક સોસાયટીએ દિવાળીની થીમ પર દીવાલ પર પેઇન્ટિંગ કરાવ્યું હતું. (અમય ખરાડે)

રાજ ઠાકરે ફરી માતોશ્રીની મુલાકાતેઃ બળ્ને ભાઈઓ વર્ષમાં છઠ્ઠી વાર મળ્યા

મુંબઈઃ પાંચમી જુલાઈએ એકાદ દસકા બાદ રાજ ઠાકરે અને ઉદ્ધવ ઠાકરે મરાઠી ભાષા વિજયી મેળાના મધ્ય પર એકત્ર આવ્યા હતા. તે દિવસથી બન્ને ભાઈઓ વચ્ચે નિકટતા વધતી હોવાનું અને બન્નેના પક્ષ એક થઈ મુંબઈ મહાનગરપાલિકાની ચૂંટણી લડવા અંગે વિચાર કરી રહ્યા હોવાની ચર્ચા થાય છે. છેલ્લા ઘણા સમયથી બન્નેએ એકસૂરમાં બોલવા પણ લાગ્યા છે. ત્યાર બાદ રાજ ઠાકરે ઉદ્ધવ ઠાકરેના જન્મદિવસ નિમિત્તે ૨૭મી જુલાઈએ પણ રાજ પત્ની શર્મિલા સાથે માતોશ્રી ગયા હતા. ત્યારબાદ બે અવસરે ગણેશોત્સવ ૨૭મી ઓગસ્ટ અને ૧૦મી સપ્ટેમ્બરે પારિવારિક મુલાકાતના બહાને મળ્યા હતા. તો થોડા

દિવસો પહેલા ૫મી ઓક્ટોબરે બન્ને પરિવાર ફરી માતોશ્રી ખાતે મળ્યા હતા. ત્યારે રવિવારે અચાનક રાજ ઠાકરે અને પત્ની શર્મિલા ફરી માતોશ્રીમાં એન્ટર થયા હતા. પાલિકાની ચૂંટણીને લાંબો સમય નથી. દિવાળી બાદ અને બિહારની ચૂંટણી બાદ એટલે કે ૧૪મી નવેમ્બર બાદ ગમે ત્યારે મુંબઈની ચૂંટણીના બ્યુગલ વાગે તેવી શક્યતા છે. રાજ ઠાકરેની મહારાષ્ટ્ર નવનિર્માણ સેના અને ઉદ્ધવ ઠાકરેની શિવસેના બન્ને માટે આ મરણિયો જંગ છે. બન્ને માટે અસ્તિત્વની લડાઈ છે. બન્ને સાથે લડશે અને સિટ શેરિંગ સુધી વાત પહોંચી ગઈ હોવાના અહેવાલો પણ આવે છે, પરંતુ હજી સુધી સત્તાવાર કોઈ જાહેરાત થઈ નથી. ■

રિડેવલપ કરાયેલી ઈમારતના ૧૧ ગાળામાં ઘૂસણખોરી કરાવી હોવાનો આક્ષેપ

મુંબઈઃ દક્ષિણ મુંબઈના ફોર્ટ વિસ્તારમાં આવેલી પુનર્વિકસિત ઈમારતના ૧૧ વ્યાવસાયિક ગાળામાં ઘુસણખોરીની બાબત સામે આવી હતી. ફ્લેટેની જવાબદારી જેના માથે હતી કોન્ટ્રાક્ટરરની જ આમાં ભૂમિકા હોવાનું જણતાં પોલીસ ફરિયાદનો આદેશ અપાયો છે. દરમિયાન આમાંથી

નવ ગાળા મહારાષ્ટ્ર હાઉસિંગ એન્ડ એરિયા ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (મ્હાડા) દ્વારા તાબામાં લઈને સીલ કરી દેવાયા હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. ફોર્ટની કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ પરની ઈમારતનું રિડેવલપ કરાયું ત્યારે તેમાં ૩૧ વ્યાવસાયિક ગાળાનો સમાવેશ હતો. ૧૦૦થી ૨૦૦ સ્ક્વેર ફૂટના

આ ગાળામાંથી ૧૧ ગાળા ગેરકાયદે રીતે અન્ય લોકોને આપવામાં આવ્યા હોવાની ચોંકાવનારી બાબત સામે આવી હતી. આ ગાળાની દેખરેખની જવાબદારી એક કોન્ટ્રાક્ટરરને સોંપાઈ હતી, પરંતુ આ કોન્ટ્રાક્ટરરે જ ઘુસણખોરી કરાવી હોવાનો આક્ષેપ કરાયો હતો. ■

વિરારમાં યુવકની હત્યા પછી આત્મહત્યાનું જુઠ્ઠાણું ચલાવનારી મહિલા પાંચ વર્ષે પકડાઈ

(૨૭) તરીકે થઈ હતી. નાલાસોપારામાં રહેતી મહિલાએ ૧૨ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૦ના રોજ વિરારના અર્નાળા ખાતે પ્રદીપ દયાશંકર રાય (૨૩)ની ગળું દબાવી કથિત હત્યા કરી હતી. બાદમાં રાયે આત્મહત્યા કરી હોવાનું જુઠ્ઠાણું મહિલાએ ચલાવ્યું હતું. પ્રાથમિક તપાસમાં પોલીસને જાણવા મળ્યું હતું કે થાણે જિલ્લાના

બદલાપુર ખાતે રહેતા રાય સાથે આરોપી મહિલાને નાણાંને મુઠે વિવાદ હતો. આ વિવાદને પગલે જ રાયની હત્યા કરવામાં આવી હતી. આ પ્રકરણે અર્નાળા પોલીસે હત્યા અને પુરાવાનો નાશ કરવાના આરોપસર આરોપીને નોંધ્યો હતો. હત્યામાં સંડોણી સામે આવી હોવાનું માલુમ પડતાં મહિલા ફરાર થઈ ગઈ હતી.

પોલીસે શોધ ચલાવ્યા છતાં તે હાથ લાગી નહોતી. આખરે પોલીસે સીઆરપીસીની કલમ ૨૯૯ હેઠળ કોર્ટમાં આરોપનામું દાખલ કર્યું હતું. ફરાર આરોપીની તપાસ દરમિયાન તાજેતરમાં કાઈમ બ્રાન્ચે મહિલાની ફરી શોધ હા ધરી હતી. ચાર મહિનાથી મેદ નહત પછી શુક્રવારે મહિલા કાંદિવલીમાં પકડાઈ હતી. (પીટીઆઈ)■

લારા શનિવારે ડ્રેસિંગ-રૂમમાં ગયો અને રવિવારે વેસ્ટ ઇન્ડિઝની બેટિંગ સુધરી ગઈ!

નવી દિલ્હી: કેરિબિયન ક્રિકેટના બે દિગ્ગજ વિવ રિચર્ડ્સ અને બ્રાયન લારા વેસ્ટ ઇન્ડિઝનો ટેસ્ટ-ક્રિકેટનો પર્ફોર્મન્સ સુધારવા તેમ જ પોતાના ક્રિકેટ બોર્ડને વધુ ભંડોળ અપાવવાના હેતુથી ‘મિશન ઇન્ડિયા’ને ધ્યાનમાં રાખીને ભારતની ખાસ મુલાકાતે આવ્યા છે, પરંતુ અહીં તેમણે ભારત સામેની બીજી ટેસ્ટમાં બીજા દિવસે કેરિબિયન બેટ્સમેનોની કંગાળ બેટિંગ જોવી પડી એટલે આ બે મહારથીઓ ચિંતામાં મૂકાઈ ગયા અને સૌથી પહેલાં તો તેમણે ‘મિશન વેસ્ટ ઇન્ડિઝ બેટિંગ’ હાથ ધર્યું અને એમાં ગઈ કાલના ત્રીજા દિવસે થોડી સફળતા જોઈ. વિશેષ કરીને બ્રાયન લારાએ ભારત સામેની વર્તમાન ટેસ્ટમાં કેરિબિયન બેટ્સમેનોની બેટિંગ સુધારવાનું બીું ઝડપ્યું છે.

કેરિબિયનો હજુએ ૯૭ રનથી પાછળ

વર્તમાન ટેસ્ટમાં ભારતના પ્રથમ દાવના ૫/૫૧ ટના જવાબમાં વેસ્ટ ઇન્ડિઝની ટીમ ૨૪૮ રનના સ્કોર પર ઓલઆઉટ થઈ જતાં ભારતે ૨૭૦ રનની સરસાઈ લઈને પ્રવાસી ટીમને ફોલો-ઓન આપી હતી. બીજા દાવમાં વેસ્ટ ઇન્ડિઝની બેટિંગમાં સુધારો આવ્યો અને ગઈ કાલના ત્રીજા દિવસની રમતના અંત સુધીમાં તેમણે ફક્ત બે વિકેટના ભોગે ૧૭૩ રન કર્યા હતા. જોકે કેરિબિયનો હજુ પણ ભારતથી ૯૭ રનથી પાછળ છે. જો આજના ચોથા દિવસે તેઓ આ સરસાઈ ઉતારી નહીં શકે તો ભારતને સતત બીજી ટેસ્ટ એક દાવથી જીતવા મળી જશે. જોકે આ મેચ જીતીને ભારત ૨-૦થી ક્લીન સ્વીપ કરશે અને નક્કી જણાય છે.

ઑસ્ટ્રેલિયા વિક્રમી રન ચેઝ સાથે જીત્યું

વિશાખાપટનમ: મહિલા વન-ડે વર્લ્ડ કપમાં ગઈ કાલે ભારત (૩૩૦ રન) વર્લ્ડ નંબર-વન ઑસ્ટ્રેલિયા (૭/૩૩૧)એ દિલધગક મુકાબલામાં ભારતને ત્રણ વિકેટ અને છ બૉલ બાકી રાખીને હરાવી દીધું હતું. ૩૩૧ રન મહિલા વન-ડે ક્રિકેટમાં સફળ અને વિક્રમજનક રન ચેઝ છે.

કેપ્ટન અલીશા હિલીએ સૌથી વધુ લડત આપીને ૧૦૭ બૉલમાં ૧૪૨ રન તથા અશ્વેશ ગાંડને ૪૫ રન કર્યા હતા. એલીસ પેરી (૪૭ અણનમ) ઈજાને લીધે રિટાયર્ડ આઉટ થઈ ગયા પછી ટીમને જરૂર પડી એટલે પાછી બેટિંગ કરવા આવી હતી અને લડતભરી ઇનિંગ્સ રમીને વિનિંગ સિક્સર ફટકારી હતી. યજમાન ભારત ચારમાંથી બે મેચ હારતાં મુશ્કેલીમાં છે. ત્રણ વિકેટ શ્રી યરનીએ તથા બે-બે વિકેટ દીપ્તિ અને અમનજોતે લીધી હતી.

એ પહેલાં, સ્મૃતિ મંધાના (૮૦ રન, ૬૬ બૉલ, ૯૨ મિનિટ, ત્રણ સિક્સર, નવ ફોર) અને પ્રતીકા રાવલ (૭૫ રન, ૯૬ બૉલ, ૧૧૪ મિનિટ, એક સિક્સર, દસ ફોર)ની મોટી ઇનિંગ્સને લીધે ભારતીય ટીમ પ્રથમ બેટિંગ મળ્યા બાદ ૩૩૦ રન બનાવી શકી હતી. બન્ને ઓપનર વચ્ચે ૧૫૫ રનની ભાગીદારી થઈ હતી.

કુલદીપ યાદવે પાંચ વિકેટ લીધી કેમ્પબેલ-હોપ વચ્ચે ૧૩૮ રનની ભાગીદારી

વેસ્ટ ઇન્ડિઝના બીજા દાવમાં ઓપનર જૉન કેમ્પબેલ (૮૭ નાંટઆઉટ, ૧૪૫ બૉલ, બે સિક્સર, નવ ફોર) અને શેઇ હોપ (૬૬ નાંટઆઉટ, ૧૦૩ બૉલ, બે સિક્સર, આઠ ફોર) વચ્ચે ૧૩૮ રનની અતૂટ અને વિક્રમી ભાગીદારી થઈ છે.

મંધાનાએ બે નવા વર્લ્ડ રેકૉર્ડ રચ્યા

વિશાખાપટનમ: ભારતની વાઇસ-કેપ્ટન સ્મૃતિ મંધાના મહિલાઓની વન-ડે ક્રિકેટમાં એવી પહેલી બેટર બની છે જેણે એક કેલેન્ડર ચરમાં ૧,૦૦૦ રન કર્યા છે. આ સિદ્ધિ તેણે રવિવારે અહીં ઑસ્ટ્રેલિયા સામે વર્લ્ડ કપની મેચમાં હાંસલ કરી હતી. તે ૮૦ રનના પોતાના સ્કોર પર આઉટ થઈ જતાં ૧૪મી સેન્ચુરી સુધી તો નહોતી પહોંચી શકી, પણ એ પહેલાં તેણે ૨૦૨૫ના વર્ષમાં ૧,૦૦૦ રન પૂરા કરી લીધાં હતાં. આ પહેલાં ક્યારેય કોઈ મહિલા બેટરે કોઈ પણ એક કેલેન્ડર ચરમાં ૧,૦૦૦ રન નહોતા બનાવ્યા.

૨૯ વર્ષની ઓપનરે મહિલા વન-ડે ક્રિકેટમાં ૫,૦૦૦ રન પૂરા કરવાની ઉપલબ્ધિ પણ મેળવી હતી. આ સિદ્ધિ

કેરિબિયનોના પ્રથમ દાવમાં ૨૪૮ રન બાદ ફોલો-ઓન બાદ બે વિકેટે ૧૭૩ રન: આજે ભારત જીતી શકે

લારાએ ડ્રેસિંગ-રૂમમાં શું કર્યું?

શનિવારે વર્તમાન ટેસ્ટના બીજા દિવસે ભારતના ૫/૫૧ ટના જવાબમાં વેસ્ટ ઇન્ડિઝે માત્ર ૧૪૦ રનમાં ચાર વિકેટ ગુમાવી દીધી હતી. પ્રથમ ટેસ્ટ માત્ર અહીં દિવસમાં હારી જનાર રૉસ્ટન યેઝની ટીમને બેટિંગની નિષ્ફળતાથી ચિંતામાં મૂકાઈને લારા શનિવારના બીજા દિવસની રમત બાદ વેસ્ટ ઇન્ડિઝના ડ્રેસિંગ-રૂમમાં ગયો હતો અને કેપ્ટન રૉસ્ટન યેઝ તથા હેડ-કોચ ડેરેન સેમી અને કેટલાક ખેલાડીઓ સાથે અલગથી વાતચીત કરી હતી. લારા ૨૦ મિનિટ સુધી ડ્રેસિંગ-રૂમમાં હતો અને વેસ્ટ ઇન્ડિઝ ક્રિકેટની કથળેલી હાલત તથા વિકાસ વિશે ચર્ચા કરી હતી. લારાએ થોડા દિવસ પહેલાં જ કેરિબિયન ટીમ માટે એક મુલાકાતમાં કહ્યું હતું કે ‘શું તેઓ દિલથી રમે છે ખરા? તેમને ખરેખર વેસ્ટ ઇન્ડિઝ વતી રમવામાં રસ છે ખરો? આ બધું ધ્યાનમાં રાખશો તો તમને પર્ફોર્મન્સમાં સુધારો કરવાનો ઉકેલ મળી જશે.’

કુલદીપની પાંચ, જાડેજાની ત્રણ વિકેટ

વેસ્ટ ઇન્ડિઝના પ્રથમ દાવમાં કુલદીપ યાદવે ૮૨ રનમાં પાંચ અને રવીન્દ્ર જાડેજાએ ૪૬ રનમાં ત્રણ વિકેટ લીધી હતી. એક-એક વિકેટ મોહમ્મદ સિરાજ તથા જસપ્રીત બુમરાહે મેળવી હતી. કેરિબિયનો ૨૪૮ રનમાં ઓલઆઉટ થયા બાદ ફોલો-ઓન પછીના બીજા દાવમાં તેમણે ૧૭૩ રનમાં જે વિકેટ ગુમાવી એમાંથી એક વિકેટ સિરાજે અને એક વિકેટ વોશિંગ્ટન સુંદરે લીધી હતી.

હાર્દિકે ગર્લફ્રેન્ડ માર્હિકા શર્મા સાથે ઉજવ્યો ૩૨મો બર્થડે

નવી દિલ્હી: હાર્દિક પંડ્યા અનફિટ હોવાને લીધે હમણાં ટીમ ઇન્ડિયાથી દૂર છે, પરંતુ એક્ટર-મોડેલ નતાશા સ્ટેન્કોવિચ સાથે ઉર્વોર્સ લીધાના એક વર્ષ બાદ થોડા સમયથી મૉડેલ અને સોશ્યલ મીડિયા ઇન્ફલૂએન્સર માર્હિકા શર્મા સાથે ચર્ચામાં રહે છે અને શનિવારે ૧૧મી ઓક્ટોબરે હાર્દિકે પોતાનો બર્થડે માહિકા સાથે ઉજવ્યો હતો. ગર્લફ્રેન્ડ માર્હિકા સાથેની રિવેલેશનશિપ જાહેર કરી ચૂકેલો હાર્દિક બીચ પર તેની સાથે વેકેશનની મોજ માણી રહેલો કેટલાક ફોટોમાં જોવા મળી રહ્યો છે. બન્નેએ માલદીવમાં એકમેક સાથે ઘણો સમય માણ્યો હતો.

કેરિબિયનોના માથેથી પનોતી ઊતરી

બે વર્ષ પછી પહેલી વખત દાવમાં ૮૦થી વધુ ઓવર રમ્યા

નવી દિલ્હી: ટેસ્ટ ક્રિકેટમાં વેસ્ટ ઇન્ડિઝની ટીમે પાછલી ૧૬ ઇનિંગ્સમાં એક પણ વખત ૮૦ ઓવરથી વધુ બેટિંગ નહોતી કરી, પણ દિલ્હીમાં ભારત સામે ચાલી રહેલી સિરીઝની બીજી અને અંતિમ ટેસ્ટના પ્રથમ દાવમાં તેમણે ૮૦થી વધુ ઓવર સુધી બેટિંગ કરી એટલે તેમના માથેથી જાણે બે વર્ષની પનોતી ઊતરી ગઈ એમ કહી શકાય.

વેસ્ટ ઇન્ડિઝની ટીમે ટેસ્ટમાં છેલ્લે ૨૦૨૩માં એક ઇનિંગ્સમાં ૮૦થી વધુ ઓવર બેટિંગ કરી હતી. ત્યાર બાદ તેઓ સતત ૧૬ ઇનિંગ્સમાં ૮૦ ઓવરથી વધુ બેટિંગ નહોતા કરી શક્યા. ગઈ કાલે દિલ્હીમાં રૉસ્ટન

યેઝ એન્ડ કંપનીએ પહેલા દાવમાં ૮૧.૫ ઓવરમાં ૨૪૮ રન કર્યા હતા. જોકે એટલા રન તેમને ફોલો-ઓનથી નહોતા બચાવી શક્યા. બીજી ઇનિંગ્સમાં તેમણે ત્રીજા દિવસની રમતના અંત સુધીમાં ૪૯ ઓવરમાં બે વિકેટે ૧૭૩ રન કર્યા હતા. તેઓ ભારત સામે મેચ પણ હારી જવાની તૈયારીમાં છે.

વર્ષ ૨૦૨૫ના વર્ષની

સર્વશ્રેષ્ઠ ભાગીદારી

ગઈ કાલે વેસ્ટ ઇન્ડિઝના ઓપનર જૉન કેમ્પબેલ (૮૭ નાંટઆઉટ) અને શેઇ હોપ (૬૬ નાંટઆઉટ) વચ્ચે ત્રીજી વિકેટ માટે ૧૩૮ રનની અતૂટ ભાગીદારી થઈ હતી.

૨૦૨૫ના વર્ષમાં વેસ્ટ ઇન્ડિઝ વતી ટેસ્ટના એક દાવમાં બનેલી આ સૌથી મોટી ભાગીદારી છે. આ પહેલાં, જાન્યુઆરી ૨૦૨૨માં ગુડકેશ મોટી અને વોરિકેન વચ્ચે ૬૮ રનની જે ભાગીદારી થઈ હતી એ વર્ષની સૌથી મોટી ભાગીદારી હતી.

બે વર્ષે દાવમાં બીજો

નવો બૉલ જોયો!

બીજી રીતે કહીએ તો કેરિબિયન બે વર્ષ બાદ પહેલી વાર ટેસ્ટના દાવમાં બીજો નવો બૉલ જોયો હતો. નવો બૉલ ૮૦ ઓવર બાદ લેવાતો હોવાથી તેઓ ૨૦૨૩ની સાલ પછી ક્યારેય બીજા નવા બૉલથી નહોતા રમી શક્યા.

લાહોરમાં સાઉથ આફ્રિકા સાથે ક્રિકેટ, સરહદ પર તાલિબાન સાથે યુદ્ધ

લાહોર: પાકિસ્તાનના લાહોર શહેરમાં ૨૦૦૯માં શ્રીલંકન ક્રિકેટ ટીમ પર આતંકવાદીઓએ જીવલેણ હુમલો કર્યો હતો ત્યાર પછી લાહોરમાં ખરા અર્થમાં રવિવારે પહેલી જ વખત ફરી ટેસ્ટ મેચ રમાઈ રહી છે, પરંતુ એ જ દિવસે પાકિસ્તાન પર જાણે પાછી પનોતી બેઠી, કારણકે રવિવારે તાલિબાન સાથેનું પાકિસ્તાની સૈનિકોનું યુદ્ધ ભીષણ બન્યું હતું અને એમાં બન્ને પક્ષે અનેકના જીવ ગયા હતા.

લાહોરના ગદાફી સ્ટેડિયમમાં પાકિસ્તાનની વર્લ્ડ ચેમ્પિયન સાઉથ આફ્રિકા સામે રવિવારે સિરીઝની પ્રથમ ટેસ્ટ શરૂ થઈ જેમાં પાકિસ્તાને પાંચ વિકેટે

૩૧૩ રન કર્યા હતા.

ભૂતપૂર્વ ક્રિકેટર ઇન્ઝામામ-ઉલ-હકનો ભત્રીજો ઇમામ-ઉલ-હક ૯૩ રનના સ્કોર પર આઉટ થઈ ગયો હતો. કેપ્ટન શાન મસૂદ ૭૬ રન કરીને વિકેટ ગુમાવી બેઠો હતો, જ્યારે વિકેટકીપર મોહમ્મદ રિઝવાન ૬૨ રને રમી રહ્યો હતો. એશિયા કપના ફ્લૉપ ટી-૨૦ કેપ્ટન સલમાન આગા તેની સાથે બાવન રને રમી રહ્યો હતો.

પાકિસ્તાનની ચારમાંથી ત્રણ વિકેટ સાઉથ આફ્રિકાના સ્પિનર્સ સેનુરન મુથુસામી, સાહમન હામર અને પ્રેનેલન સુબ્રાવેને લીધી હતી.

બજારની નજર ટાટા કેપિટલ પર

(વાણિજ્ય પ્રતિનિધિ તરફથી) મુંબઈ: મૂડીબજારમાં આઇપીઓનો ઘસારો ચાલુ છે, તેમાં સોમવારે સૌની નજર ટાટા કેપિટલ પર મંડાયેલી છે. ફંડામેન્ટલ ધોરણે આ કંપની સારી હોવાની ચર્ચા વચ્ચે એ માર્કેટના વિરોધાભાસી પ્રતિસાદ વચ્ચે આ શેરમાં કેવું વિસ્દીંંગ જોવા મળે છે તેની લોકો ઉત્સુકતાથી રાહ જોઇ રહ્યા છે, કારણ કે તાજેતરમાં કેટલાક આઇપીઓનું લિસ્ટિંગ ભારે ડિસ્કાઉન્ટમાં જોવા મળ્યું છે.

દલાલ સ્ટ્રીટ ૧૩ થી ૧૭ ઓક્ટોબર વચ્ચેના ઘટનાપૂર્ણ સપ્તાહ માટે તૈયારી કરી રહ્યું છે, જે માં અનેક મુખ્ય આઇપીઓ લિસ્ટિંગ અને નવા ઇશ્યૂ પણ બજારમાં દાખલ થશે. આ અઠવાડિયાનું મુખ્ય આકર્ષણ ૧૩ ઓક્ટોબરે બીએસઇ અને એનએસઇ પર ટાટા કેપિટલનું બહુપ્રતિશ્કિત લિસ્ટિંગ શશે, જે આ વર્ષે નાણાકીય સેવાઓ ક્ષેત્રે સૌથી મહત્વપૂર્ણ શરૂઆતોમાંની એક હશે.

આ પછી, એલજી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ૧૪ ઓક્ટોબરે બજારમાં પ્રવેશ કરવા માટે તૈયાર છે. આ આઇપીઓ સાપ્તામીથી નવમી ઓક્ટોબર વચ્ચે સબસ્ક્રીપ્શન માટે ખુલ્લો હતો.

સાઇબર ગુનાખોરો બેફામ

નવી દિલ્હી: ભારતમાં દિવાળી નજીક આવતાની સાથે, સાયબર ગુનેગારો પણ સક્રિય બન્યા છે અને ઓનલાઇન ખરીદદારોને છેતરવાનો તમામ પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. એક તાજેતરના સંશોધન અહેવાલમાં જણાવ્યા મુજબ લગભગ ત્રણમાંથી એક ભારતીય ગ્રાહક છેતરપિંડીનો ભોગ બન્યો છે, અને આમાંથી ૩૭ ટકા વ્યક્તિઓએ નાણાકીય નુકસાન સાંભળ્યું છે.

સાયબર ગુનેગારો ઓનલાઇન ઓનલાઇન ખરીદીમાં વેગ આવતા તેનો લાભ લેવા માટે અનોખી યુક્તિઓ અપનાવી રહ્યા છે. આમાં ડીપફેક, નકલી સંદેશાઓ, નકલી ઈમેઇલ અને વનટાઇમ પાસવર્ડ ઝડપી ડિલિવરી (૫૧ ટકા)ને કારણે ઈકોમર્સ પ્લેટફોર્મ ખરીદીની પસંદગીની કસ્ટોમર સેલેક્શન ઝાડો પાડેલી છે.

સમાવેશ થાય છે.

રિપોર્ટમાં જણાવાયું હતું કે, તહેવારોની મોસમ આનંદનો સમય છે, પરંતુ હવે છેતરપિંડી કરનારાઓ પણ આ સમય દરમિયાન લોકોને નિશાન બનાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. વિકસિત ટેકનોલોજી સાથે, ધમકીઓ પણ વધી રહી છે, અને એઆઈ-આધારિત છેતરપિંડી ઓનલાઇન ખરીદદારો માટે એક નવું જોખમ ઉભું કરે છે.

ભારતમાં લોકો તહેવારોની મોસમ માટે વધુને વધુ ઓનલાઇન ખરીદી કરી રહ્યા છે, અને વધુ સારી ડિસ્કાઉન્ટ (૬૪ ટકા), સુવિધા (૬૦ ટકા) અને વ્યાપક વિવિધતા (૫૨ ટકા) એ ઝડપી ડિલિવરી (૫૧ ટકા)ને કારણે ઈકોમર્સ પ્લેટફોર્મ ખરીદીની પસંદગીની પદ્ધતિ બની ગઈ છે.

શેરબજાર દિવાળીમાં ચાર દિવસ બંધ રહેશે

(વાણિજ્ય પ્રતિનિધિ તરફથી)

મુંબઇ: ઓક્ટોબર ૨૦૨૫માં ધનતેરસ, દિવાળી અને બલિપ્રતિપદા માટે ભારતીય શેરબજાર બંધ રહેશે, જ્યારે વિક્રમ સંવત ૨૦૮૨ના રોજ ૨૧ ઓક્ટોબરના રોજ ખાસ મુહૂર્ત ટ્રેડિંગ સત્રનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. સપ્તાહના અંતે ઘણી રજાઓ આવી રહી હોવાથી રોકાણકારોને સતત બજાર બંધ રહેવાનો અનુભવ થશે, જેનાથી તેઓ તેમના પરિવારો સાથે તહેવારોનો આનંદ માણી શકશે.

તહેવારોની મોસમ શરૂ થઈ રહી છે ત્યારે સ્ટોક્સિયાઓ અને રોકાણકારો શેરબજારની આગામી રજાઓની રાહ જોઈ રહ્યા છે. ધનતેરસ અને દિવાળી નજીક આવી રહી છે, બોમ્બે સ્ટોક એક્સચેન્જ (બીએસઇ) અને નેશનલ સ્ટોક એક્સચેન્જ (એનએસઇ) બંનેએ ઓક્ટોબર ૨૦૨૫ માટે તેમના રજાઓનું સમયપત્રક જાહેર કર્યું છે.

સ્ટોક એક્સચેન્જના સમયપત્રક અનુસાર ધનતેરસનો તહેવાર, જે દિવાળીની ઉજવણીની શરૂઆત દર્શાવે છે, તે ૧૮ ઓક્ટોબર (શનિવાર)ના રોજ ઉજવવામાં આવશે. શનિવાર અને રવિવાર (૧૮-૧૯ ઓક્ટોબર) બંને સાપ્તાહિક રજાઓ હોવાથી શેરબજાર બંને દિવસે બંધ રહેશે. સોમવાર, ૨૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૫ના રોજ ટ્રેડિંગ રાખેતા મુજબ ફરી શરૂ થશે. મુખ્ય દિવાળીની દિવસ (લક્ષ્મી પૂજન) મંગળવાર, ૨૧ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૫ના રોજ છે અને સ્ટોક એક્સચેન્જ આ દિવસ માટે બંધ રહેશે. જોકે, દર વર્ષની જેમ, બીએસઇ અને એનએસઇ બંને આ દિવસે મુહૂર્ત ટ્રેડિંગ વરીકે ઓળખાતું એક કલાકનું ખાસ ટ્રેડિંગ સત્ર ચોજશે. મુહૂર્ત ટ્રેડિંગ ૨૦૨૫ સત્ર બપોરે ૧:૪૫ થી ૨:૪૫ વાગ્યા સુધી ચાલશે, જેમાં પ્રી-ઓર્પનિંગ સત્ર બપોરે ૧:૩૦ થી ૧:૪૫ વાગ્યા સુધી રહેશે. સત્તાવાર એક્સચેન્જ રજાઓની યાદી અનુસાર, બીજા દિવસે, ૨૨ ઓક્ટોબર (બુધવાર), બજારો બલિપ્રતિપદા નિમિત્તે ફરીથી બંધ રહેશે.

મુહૂર્ત ટ્રેડિંગ સત્ર વિક્રમ સંવત ૨૦૮૨, હિન્દુ નવા વર્ષનો પ્રારંભ દર્શાવે છે. આ એક કલાકનું સત્ર ખૂબ જ શુભ માનવામાં આવે છે અને વેપારીઓ માને છે કે આ સમય દરમિયાન રોકાણ કરવાથી આગામી વર્ષ માટે સમૃદ્ધિ અને નાણાકીય સફળતા મળશે. દિવાળીના અઠવાડિયા પછી, આગામી બજાર રજા પાંચમી નવેમ્બર, ૨૦૨૫ના રોજ પ્રકાશ ગુરુપુરબ (શ્રી ગુરુ નાનક દેવ જયંતિ) નિમિત્તે રહેશે, જ્યારે ૨૦૨૫ની શેરબજારની છેલ્લી રજા પચીસમી ડિસેમ્બર, ૨૦૨૫ના રોજ નાતાલ માટે રહેશે.

મલ્ટી કોમોડિટી એક્સચેન્જ પણ ૨૧ અને ૨૨ ઓક્ટોબરે દિવાળી અને બલિપ્રતિપદા માટે બંધ રહેશે.એમસીએક્સ ૨૧ ઓક્ટોબરે આખો દિવસ બંધ રહેશે, ત્યારે તે બીજા દિવસે સાંજના સત્ર માટે ખુલશે. એમસીએક્સ પર મુહૂર્ત ટ્રેડિંગ સત્રનો ચોક્કસ સમય એક અલગ પરિપત્રમાં જાહેર કરવામાં આવશે.

બે પાડાની લડાઈ: ચીન અને અમેરિકાની આર્થિક અથડામણ શેરબજારનું વાતાવરણ ફરી ડહોળી નાખશે!

મુંબઇ: રોકાણકારો વૈશ્વિક અને સ્થાનિક ટ્રિગર્સ પર નજર રાખી રહ્યા હોવાથી શેરબજારોમાં અઠવાડિયું ઉથલપાથલનો સામનો કરવો પડે તેવી ધારણા છે. અમેરિકા અને ચીન વચ્ચે ફરી શરૂ થયેલા ટેરિફ તણાવે વૈશ્વિક સેન્ટિમેન્ટને હચમચાવી નાખ્યું છે, શુક્રવારે મુખ્ય યુએસ ઇન્ડેક્સમાં તીવ્ર ઘટાડો જોવા મળ્યો છે.

નાસ્ડેક કમ્પોઝિટ ૩.૫૬ ટકા, એસ એન્ડ પી ૫૦૦ ૨.૭૧ ટકા અને ડાઉ જોન્સ ૧.૯૦ ટકા ઘટ્યો છે, જેના કારણે ભારત જેવા ઉભરતા બજારોમાં રિસ્ક ઓફ સેન્ટિમેન્ટ ફેલાશે તેવી ચિંતાઓ ઉભી થઈ છે.

વૈશ્વિક અનિશ્ચિતતા વચ્ચે રોકાણકારો યુએસ-ચીન વેપાર તણાવ, સ્થાનિક કુગાવા ડેટા અને ઇન્ફોસિસ, એચસીએલ ટેક અને રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝના મુખ્ય બીજા ક્વાર્ટરની કમાણીને ટ્રેક કરી રહ્યા હોવાથી આ અઠવાડિયે બજારોમાં અસ્થિરતા જોવા મળી શકે છે.

બજારના નિષ્ણાતો માને છે કે, યુએસ-ચીન ટેરિફ યુદ્ધમાં નવેસરથી ધધારો હોવને બાહ્યપ્રવાહ તરફ દોરી શકે છે અને ઉભરતા બજારોમાં ઠંડકવટી અને ચલણો પર દબાણ લાવી શકે છે. ઘરઆંગણે, બજારનો મૂડ મુખ્ય મેક્રોઇકોનોમિક ડેટા અને કોર્પોરેટ સેક્ટરના નાણાકીય પરિણામોથી પ્રભાવિત થશે.

સરકાર ૧૩ ઓક્ટોબરે સપ્ટેમ્બર માટે છૂટક કુગાવા (સીપીઆઇ)ના આંકડા જાહેર કરશે, ત્યારબાદ ૧૪ ઓક્ટોબરે જથ્થાબંધ કુગાવા (ડબલ્યુપીઆઇ)ના આંકડા જાહેર કરશે. સરવાળે આ અઠવાડિયું ઘટનાઓથી ભરપૂર રહેશે અને રોકાણકારોનું ધ્યાન મુખ્ય સ્થાનિક મેક્રોઇકોનોમિક ડેટા અને નાણાકીય વર્ષ ૨૦૨૬ના બીજા ક્વાર્ટરના વ્યસ્ત કમાણી કેલેન્ડર પર કેન્દ્રિત થશે.

રોકાણકારો એચસીએલ ટેકનોલોજીસ, ઇન્ફોસિસ, વિપ્રો, ટેક મહિન્દ્રા, એલટીઆઇમાઇન્ડટ્રી, એક્સિસ બેંક અને રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ જેવી મોટી કંપનીઓના પરિણામો પર પણ નજર રાખશે, જે ક્ષેત્રીય વલણો અને એકંદર બજાર દિશાને માર્ગદર્શન આપશે તેવી અપેક્ષા છે.

સ્થાનિક ટ્રિગર્સ ઉપરાંત, વૈશ્વિક બજાર વલણો અને ભૂરાજકીય વિકાસ રોકાણકારોને સેન્ટિમેન્ટને આકાર આપવાનું ચાલુ રાખશે. વિશ્વભરના ઠંડકવટી માર્કેટની નજર ૧૪ ઓક્ટોબર, મંગળવારના રોજ યુએસ ફેડરલ રિઝર્વના અધ્યક્ષ જેરોમ પોવેલના ભાષણ પર

શેરબજાર નિલેશ વાઘેલા

રહેશે, જે ભવિષ્યના વ્યાજ દરની ચાલ અને કુગાવાના અંદાજ પર સંકેતો આપી શકે છે.

યુએસ બજારોમાં તીવ્ર ઘટાડા પછી વૈશ્વિક સેન્ટિમેન્ટમાં સાવચેતીનું માનસ સર્જાયું છે અને આ અઠવાડિયું રોકાણકારો માટે મહત્વપૂર્ણ બની શકે છે. નોંધવું રહ્યું કે, પાછલા અઠવાડિયે, ભારતીય બજારો મજબૂત ટોન સાથે બંધ થયા હતા, જેમાં સેન્સેક્સ ૧,૨૯૩.૬૫ પોઇન્ટ (૧.૫૯ ટકા), જ્યારે નિકેટી ૩૯૧.૧ પોઇન્ટ (૧.૫૭ ટકા) વધ્યો હતો.

એન્ફોર્સિમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટે, વોલેમર્ક ઝૂથની ફિલ્મફાઈ જો ભૂલ સ્વીકારીને પેનલ્ટી ભરી દે તો કેમાનો કેસ બંધ કરવાની ઓફર કરી છે. સ્પોર્ટેવર ક્ષેત્રે નવી સ્પર્ધા ઊભી થઇ છે. એસઆરટી૧૦ એથેલ્ઝર પ્રાઇવેટ લિમિટેડે ઇશ્યુ ભાવ સામે ૧

ધમતેજ

મન એક રોગ છે, જો મન ન હોય તો ઘણીબધી બીમારીઓનો ઉદ્ભવ જ ન થાય

મનન

હેમંત વાળા

feedback@bombay
samachar.com

જીવનના સમયની વહેંચણી...

એમ જણાય છે કે જીવનનો સમય ત્રણ ભાગમાં વહેંચાયેલો છે. એક ભાગ તો જીવનને ટકાવી રાખવા માટેની સ્વાભાવિક ક્રિયામાં પસાર થઈ જાય છે. બીજો ભાગ કર્મોના ભોગવટા માટે છે. ત્રીજા ભાગ માટે વ્યક્તિને સ્વતંત્રતા છે. આ બીજા ભાગના સમયનો ઉપયોગ તે જે રીતે કરે છે તેનાથી નક્કી થાય કે તેનું બંધન વધુ દ્રઢ બનશે કે જેની તે સ્થિતિ જળવાઈ રહેશે કે મુક્તિ તરફ પગલાં મંડાશે. પહેલાં ભાગને આપણે સ્વાભાવિક સમય કહીશું, બીજા ભાગને કર્મફળ અને ત્રીજાને પુરુષાર્થ. આ સમયગાળાને ઉંમર સાથે લેવાઢેવા નથી. ઉંમરના પ્રત્યેક તબક્કે આ ત્રણેય પ્રકારની ઘટના અસ્તિત્વમાં આવે.

સ્વાભાવિક સમયગાળામાં ખાવું, પીવું, ઉત્સર્ગ કરવું અને મોટા થવું, આટલી ક્રિયાઓ કેન્દ્રમાં હોય. જરૂરી નથી કે આ સમયગાળો બાળપણનો હોય. આ ક્રિયા તો સમગ્ર જીવનમાં પ્રસરેલી હોય. આ સમયગાળાની બીજી મહત્વની વાત એ છે કે અહીં કોઈપણ હેતુ વગર, કોઈપણ પ્રયોજન વગર, કોઈપણ પ્રક્રિયા વગર પણ સમય પસાર થતો રહે છે. જીવનનો આ એવો તબક્કો છે જે કોઈપણ પ્રકારનાં પૂર્વાપર સંબંધ વિના પસાર થઈ જાય. મહદઅંશે અહીં કર્મફળનો ભોગવટો નથી કે નવું કર્મફળ ઊભરવું નથી. આપમેળે અસ્તિત્વ ટકી રહે તે પ્રકારનો આ તબક્કો છે. અસ્તિત્વ ટકી રહે તે માટે જે જરૂરી હોય તે કરવાનો આ તબક્કો છે. અસ્તિત્વનું ટકવું એ જ આ તબક્કાનો મૂળભૂત હેતુ જણાય છે. આ તબક્કો છે એટલે અસ્તિત્વ ટકી રહે છે, જીવન ચાલુ રહે છે.

બીજા તબક્કામાં કર્મફળનો ભોગવટો હોય. અહીં ખુશી પણ પ્રાપ્ત થાય અને દુઃખ પણ મળે. જો સત્કર્મ એકત્રિત થયાં હોય તો જીવનમાં સારી સારી વાતો સ્થાપિત થાય અને જો દુષ્કર્મ એકત્રિત થયાં હોય તો તેનાથી વિપરીત પરિણામ આવે. કરેલાં સારાં કર્મોનું પરિણામ માણવા, સત્કર્મના કારણે જે પણ સુખદ પરિસ્થિતિ ઉદ્ભવે તેને અનુભવવા સમય જોઈએ. તેવી જ રીતે દુષ્કર્મના પરિણામે જે કંઈ દુઃખદ પરિસ્થિતિ ઉદ્ભવે તેની પીડા સહન કરવાં માટે પણ સમય જોઈએ. સુખ કે દુઃખ, સફળતા કે નિષ્ફળતા, સન્માન કે અપમાન, પ્રેમ કે અવહેલના, સંતોષ કે અસંતોષ, શાંતિ કે ઉદ્વેગ, આરામ કે તકલીફ, ઉપલબ્ધિ કે રિક્તતા, ઇચ્છિત કે અનિચ્છિત – જે પણ પરિસ્થિતિ ઊભી થાય તેની અનુભૂતિ માટે સમય જરૂરી છે. આ સમય એટલે કર્મફળના ભોગવટાનો સમય.

અહીં સમજવાની વાત એ છે કે સત્કર્મ અને દુષ્કર્મનો સામસામે છેદ નથી ઊડતો. સત્કર્મનું સકારાત્મક પરિણામ મળે અને દુષ્કર્મનું નકારાત્મક. સત્કર્મ દ્વારા સ્થાપિત થનારી સારી બાબતો અસ્તિત્વમાં આવે અને દુષ્કર્મના કારણે પસંદ ન રહે તેવી પરિસ્થિતિ સર્જાય. અહીં જ મા-ઉધારનો તાળો નથી બેસાડાતો. જમા જમા રહે છે અને ઉધાર ઉધાર રહે છે. ખુશી માણવા માટે તો કોઈ પ્રશ્ન નથી, પીડા પણ સહન કરવી જ રહી. પીડા જિંદગીના કોઈપણ તબક્કે આવી શકે. ખુશીની અનુભૂતિ પણ ઉંમરના કોઈપણ પડાવે પ્રતીત થઈ શકે. એમ કહેવાય છે કે કર્મફળનો ભોગવટો ત્યારે જ પૂરો થાય જ્યારે

માનસ મંથન

મોરારિબાપુ

feedback@
bombaysamachar.com

એક પ્રશ્ન છે, ‘બાપુ, કથામાં કાલે આપે કહ્યું કે જમુનાજી મન, ઈચ્છાઓ, સત્ત્વ, પ્રાણ અને પુણ્યની ગાંઠને મિટાવી દે છે. એનો વિસ્તાર કરો. જમુનાજીલમાં વહી જઈએ તો પ્રાણ જાય જ અને આપ જો કોઈ બીજા સંદર્ભમાં પ્રાણની વાત કરો છો તો પ્રાણ ગયો, ભજન-હરિનામ કેવી રીતે થશે? તો પ્રાણગાંઠનો મતલબ શું છે? આપણે તો એવું જ સાંભળીએ છીએ કે ધર્મકાર્યનું આ પુણ્ય છે, આ પુણ્ય છે. જો જમુના પણ પુણ્ય હરિ લેતી હોય તો પુણ્ય કરવાની શું જરૂર?’

મનશ્ચાદી પ્રાણ આદિશ્ચ ઇચ્છાઆદિશ્ચ સત્ત્વ આદિશ્ચ પુણ્યઆદિશ્ચ इत्येषा पंचवर्गणा। પાંચ કેન્સરની ગાંઠો છે અથવા તો રોગ છે. ગોસ્વામીજીએ ‘ઉત્તરકાંડ’માં ગરુડની જિજ્ઞાસા પર મનોરોગનું વિશ્લેષણ કર્યું છે. અહીં થોડું જુદા રૂપમાં પરંતુ એનો સાર તો એ જ છે કે આપણા જીવનના પાંચ રોગ છે, આપણા પાંચ ગ્રંથિઓ છે. એનું નિર્દેન કરનારી આ યમુનાજી છે. એનો પ્રવાહ એ ગ્રંથિઓથી આપણને મુક્ત કરી દે છે. પહેલી ગાંઠનું નામ છે મન. તો મન સ્વયં રોગ છે. મન ન હોય તો ઘણીબધી બીમારીઓનો ઉદ્ભવ જ ન થઈ શકે. મન એક ગાંઠ છે. અને સંતોએ મન પર કામ કર્યું છે. તુલસીદાસજીએ ‘રામચરિતમાનસ’માં પણ એ જ કહ્યું, ‘મોરે મન પ્રબોધ જેહિં હોઈ । મારા મનનો રોગ જાય. ‘રામ મંજિ સુનુ સઠ મના । હે મન !

ફોક્સ પ્લસ

આર. સી. શર્મા

feedback@
bombaysamachar.com

વિયોગી હોળા પહલા કવિ આહ સે ઉપજા હોળા ગાન નિકલકર આંખો સે યુપથાપ બહિ હોગી કવિતા અનજાન સુમિત્રાનંદન પંતની આ પક્તિઓ આદિકવિ મહર્ષિ વાલ્મીકિના પ્રેરક વ્યક્તિત્વની યાદ અપાવે છે. આદિકવિ મહર્ષિ વાલ્મીકિ જીવન રૂપાંતર માટે એક એવું ઉદાહરણ છે જે હર કોઈ પોતાની ક્ષમતા પ્રમાણે જીવનમાં આગળ વધી શકે છે. આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે પહેલા તેમનું નામ રત્નાકર હતું અને તેઓ એક ભયાનક ડાકુ હતા. પરંતુ એક દિવસ દિવ્ય પ્રેરણા અનુસાર તેમણે ઈશ્વરની તપસ્યા કરવાનો કઠિન માર્ગ અપનાવ્યો અને પોતાના જીવાનને સંપૂર્ણ રીતે બદલી નાખ્યું. તેમનો આ બદલાવ આખી દુનિયા માટે પ્રેરણા દાયાક હતો. મનુષ્ય પોતાનાં કર્મો અને દ્રઢ માન્યતાને આધારે પોતાનામાં એક ચોક્કસ બદલાવ લાવી જ શકે છે.

રામાયણના રચયિતા અને સંસ્કૃત સાહિત્યના આદિકવિ વાલ્મીકિ એ મહારથી છે જેમણે, હિંદુ ધર્મ અને સંસ્કૃતિને કર્તવ્ય, નૈતિકતા, અનુશાસન અને આદર્શની શિક્ષા આપી છે. તેમના જન્મદિવસ અથવા તો પ્રકટ્યા દિવસનો મહિમા ધાર્મિકતા સાથે સામાજિક મહત્ત્વ પણ ધરાવે છે. મહર્ષિ વાલ્મીકિની એક જ વાત યાદ આવે કે, કોઈ વ્યક્તિ જો દ્રઢ નિશ્ચય કરી લે તો તેનું આખું જીવન બદલી શકે છે. તેમની જાતિ કે પૃષ્ઠભૂમિ કોઈપણ હોય. મહર્ષિ વાલ્મીકિના જીવનની આ પ્રેરણાનું મહત્ત્વ સૌથી વધારે છે.

આજ કારણોથી દર વર્ષે મહર્ષિ વાલ્મીકિ જયંતી દેશના ઘણાખરા ભાગમાં ખૂબ જ ધામધૂમથી મનાવે છે. પંચાંગ અનુસાર આશ્વિન પૂર્ણિમાના દિવસે મહર્ષિ વાલ્મીકિ જયંતીને અનુરૂપ પૂજા, પાઠ તેમજ વિવિધ પ્રકારના કાર્યક્રમો યોજવામાં આવે છે. મહર્ષિ વાલ્મીકિ જયંતી સમાજમાં ભાઈચારો, સહઅસ્તિત્વ અને સામાજિક ન્યાયની ભાવનાને પ્રોત્સાહિત કરે છે.

આ અવસર પર વાલ્મીકિ મંદિરોમાં રામાયણનો પાઠ, સ્તુતિ ગીત, ભજન, ધ્યાન અને પૂજા અનુષ્ઠાનના માધ્યમ દ્વારા મહર્ષિ વાલ્મીકિને યાદ કરવામાં આવે છે. હિંદુ પૌરાણિક કથાઓને આધારિત જયારે ભગવાન રામે સીતાજીને વનવાસ મોકલી આપ્યા હતા ત્યારે સીતાજી મહર્ષિ વાલ્મીકિના આશ્રમમાં રહી હતી અને લવ અને કુશને શિક્ષિત વાલ્મીકિએ જ કર્યા. તેથી આ જ કારણે આજે પણ વાલ્મીકિ આશ્રમનો સામાજિક મહત્ત્વ વધારે છે.

મહર્ષિ વાલ્મીકિ પાસેથી એ શીખવાનું કે, કોઈ પણ વ્યક્તિ જો દ્રઢ નિશ્ચય અને અથાગ પ્રયત્ન કરી સકારાત્મક

તું રોગ બનીને મારા જીવનમાં બેઠો છે. એ વાત પણ સાચી કે મન ન હોય તો કોઈ કામ નહીં થાય; સુખ-દુઃખનો અનુભવ નહીં થાય, પરંતુ ઉપનિષદ ઘણી ઊંચાઈની વાત કરે છે એટલા માટે આપણે પણ એટલી ઊંચાઈ પર જઈને સમજવું પડશે, કેમ કે બહુ જ હાઈટની વાત છે. આપણે જ્યાં જીવી રહ્યાં છીએ ત્યાં તો મન જરૂરી છે. સુખ-દુઃખ હોય; મન લગાવીને કામ કરવું, મન લગાવીને સૌની સેવા કરવી. બધી જગ્યાએ મન જરૂરી છે, પરંતુ ધીરેધીરે ઉપર ગયા બાદ માણસને ખબર પડી જાય છે, સાધકને સમજાઈ જાય છે કે મન પણ એક ગાંઠ છે, એક રોગ છે.

તો એક ગાંઠ છે આ મન. બીજી ગાંઠ, ‘પ્રાણ આદિશ્ચ’ પ્રાણ ગાંઠ છે. હવે પ્રાણ પર તો જીવન છે. પ્રાણ ગાંઠનો મતલબ પ્રાણ નીકળી જવો એમ નહીં, પરંતુ જ્યાં સુધી પ્રાણ છે ત્યાં સુધી જિજીવિષા છે કે હજી વધારે જીવવું છે, હજી વધારે જીવવું છે, હજી વધારે જીવવું છે. એ જિજીવિષાની ગાંઠ છે. તો પ્રાણ ગાંઠ નથી, જિજીવિષા ગાંઠ છે. માણસની જિજીવિષા હોય છે કે હજી જીવવું છે, એ નીકળી જવું જોઈએ.

રામકથારૂપી યમુનાના પાનથી અયોધ્યાવાસીઓની જિજીવિષા ગઈ, એમની પ્રાણની ગાંઠ ગઈ. તો પ્રાણ ગાંઠ છે એનો મતલબ જિજીવિષા ગાંઠ છે. પ્રાણબળ તો માણસમાં હોવું જોઈએ,

અવશ્ય. પ્રાણબળ છે તો આપણે બોલી શકીએ છીએ. પ્રાણબળ છે તો તમે સાંભળી શકો છો. પ્રાણબળ તો સાધના માટે, જીવન માટે બહુ જ આવશ્યક છે. બહુ જીવવું છે એમ નહીં જેટલું જીવવું છે એમાં બહુ જ મોજ કરવી છે, હરિ ભજવા છે, પ્રેમથી જીવવું છે. રોતાં રોતાં શા માટે જીવવું? તો જિજીવિષા રોગ છે, પ્રાણ રોગ નથી. એટલા માટે શાસ્ત્ર ગુરુમુખે સમજવું પડે છે.

આપણે માત્ર ભાષાંતર વાંચી લઈશું તો તો આપણી શંકા વધુ દઢ થશે કે પ્રાણની ગાંઠ યમુનાજી લઈ લેશે ! અને તો પછી યમુનોત્રીમાં કોઈ આવશે જ નહીં! અહીં વારંવાર આવો. આવવું જરૂરી છે. કેમ કે યમુના જિજીવિષા ખેંચી લેશે.

ત્રીજી ગાંઠ છે ઈચ્છા. ઉપનિષદકારોએ ઈચ્છાને ત્રીજી ગાંઠ કહી છે. અને યમુના ઈચ્છા છીનવી નથી લેતી, બધી ઈચ્છા પૂરી કરી દે છે કે પછી ઈચ્છા બચે જ નહીં. કાલિ સમક્ષ જઈને ‘મા, મા’ કહીને યોધાર આંસુએ રડતાં રડતાં ઠાકુર રામકૃષ્ણદેવ કહે છે કે મા, મારી એક જ કામના છે અને તે એ કે મારી કામના ન રહે. અને ફરી જગદ્ગુરુ શંકરને યાદ કરું- ન મોક્ષસ્યાકાંક્ષા ભવવિભવવાચ્છપિ ચ ન મે ન વિજ્ઞાનાપેક્ષા શશિમુખિ સુચ્છેછાપિ ન પુનઃ ।

જ્યારે આદિ ગુરુ શંકર દેવ્યપરાધક્ષમા-

પનસ્તોત્ર’ ગાય છે ત્યારે કહે છે, મારે મુક્તિ નથી જોઈતી; મને કોઈ ઈચ્છા નથી. અને ત્રણ પ્રકારની ઈચ્છાને આપણે ત્યાં તુષ્ણા કહી છે. તુલસીદાસજી એની ચર્ચા કરતાં ‘માનસ’માં લખે છે-

સુત ચિત્ત લોક ઈર્ષના તીની ।
કેહિ કૈ મતિ ઇન્હ કૃત ન મલીની ॥
પુત્રેષણા, વિતેષણા અને લોકેષણા એ ત્રણ પ્રકારની ઈચ્છાઓને રોગ ગણાવવામાં આવી છે. એનો મતલબ કોઈ પુત્રની કામના કરે તો એ કંઈ ખરાબ નથી. દશરથે પણ એવી કામના કરી હતી. દેવતાઓ પાસે પુત્રની ઈચ્છા જરૂર કરી શકાય પરંતુ એ ઈચ્છા પૂરી ન થાય તો ફરિયાદ પણ ન થવી જોઈએ. એવું થાય તો સમજવું કે ભગવતીની કૃપાથી એષણા દૂર થઈ ગઈ છે. બાકી સંસારી ઈચ્છાશે કે અમને પુત્રપ્રાપ્ત થાય. વિત્ત, પૈસા પણ આપણા માટે જરૂરી છે. મોટામોટા ત્યાગની વાતો ખોખલી સિદ્ધ થાય છે. જરૂરી છે પૈસા. આવાં સત્કર્મ કરવાં હોય તો પૈસા જરૂરી છે.

ઉપનિષદનું ચોથું સૂત્ર છે, સત્ત્વ વગેરેથી મુક્તિ. આ વાત જરા કઠીન લાગશે ! સત્ત્વ છૂટી જાય ! અને આપણે તો એવું ઈચ્છીએ છીએ એ તમોગુણ છૂટી જાય; થોડો રજોગુણ છૂટી જાય. સત્ત્વગુણ તો જળવાઈ રહે. તો બાપ ! મન એક મોટી ગ્રંથિ છે. મનને કારણે આપણે ઈર્ષ્યા કરીએ છીએ. આ મનને કારણે આપણે દ્રેષ કરીએ છીએ. આ મનને કારણે નિંદા કરીએ છીએ. આ મનને કારણે આપણે કોઈનું સારું જોઈ નથી શકતા. આ મનને કારણે આપણે કોઈની સરાહના સહન નથી કરી શકતા. હવે વધુ શું કહું ? આપણે બધાં આમાંથી પસાર થઈએ છીએ. મન એક મોટી ગાંઠ છે.

કેન્સરની ગાંઠ સારી છે કે કમ સે કમ એને કાઢી શકાય છે.આ મન આપણને બહુ કર્મો કરાવે છે. એટલા માટે તુલસીએ લખ્યું છે કે- કર્મકથા રબિન્દિનિ બંદિનિ। યમુના એ કર્મકથા છે. પહેલી ગાંઠ છે મન. બીજી ગાંઠ છે ઇચ્છાઓ. ત્રીજી ગાંઠ છે પ્રાણ. ચોથી ગાંઠ છે સત્ત્વ. અને ઉપનિષદ કહે છે કે પાંચમી ગાંઠ છે પુણ્ય. આ બધી ગાંઠો સમાપ્ત કરવી હોય તો એ ધારાનું નામ છે-યમુના. મને લાગે છે કે આપણી સાધના માટે, આપણી ભવિષ્યની જિંદગીની પ્રસન્નતા માટે યમુનાજી આપણને વરદાન આપી શકે છે.

(સંકલન : જયદેવ માંકડ)■

મહર્ષિ વાલ્મીકિ: જીવન રૂપાંતરની પ્રેરણા આપનાર

બદલાવ કરવા માગે તો તે કરી શકે છે. ભારતમાં વાલ્મીકિ સમુદાય ખાસ કરીને પંજાબ, હરિયાણા, કર્ણાટક, અને ઉત્તર પ્રદેશમાં હોય છે. તેથી જ આ શહેરોમાં વાલ્મીકિ જયંતીને અનુરૂપ ઘણા કાર્યક્રમો થાય છે.

વાલ્મીકિ સમુદાયની ધાર્મિક, આધ્યાત્મિક ઓળખને વ્યક્ત કરવા માટે વાલ્મીકિ જયંતી સૌથી શ્રેષ્ઠ દિવસ છે. આનાથી સામાજિક સમરસતા વધે છે અને વિવિધ પ્રકારના સંસ્કૃતિક કાર્યક્રમોથી સાર્વજનિક જીવન પ્રેરિત થાય છે. આ દિવસે મંદિરોમાં વિશેષ પૂજા કરવામાં આવે છે અને મંદિરોને ફૂલો, દીવા અને રંગોળીથી સુશોભિત કરવામાં આવે છે. મહર્ષિ વાલ્મીકિની આરતી પૂરી થાય છે અને તેમની સ્તુતિના ગીત ગવાય છે. આ દિવસે રામાયણનો પાઠ અને ભજન તેમ જ કીર્તન પણ થાય છે.

દેશના ઘણા ભાગમાં મહર્ષિની શોભા યાત્રા નીકળે છે. આ શોભા યાત્રામાં મહર્ષિ વાલ્મીકિની મૂર્તિ, તેમના જીવનને સંબંધિત પ્રસંગો અને કવી પત્રક આપવામાં આવે છે. દિલ્હીમાં લાલકિલ્લાથી જ્યાં વાલ્મીકિ મંદિર સ્થિત છે ત્યાં એક ભવ્ય શોભા યાત્રા આયોજિત કરવામાં આવે છે.

આ દરમિયાન જરૂરિયાત વર્ગને કપડા અને ભોજનનું દાન કરવામાં આવે છે. આ પ્રસંગ પર ખાસ કરીને સંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ યોજવામાં આવે છે જેમકે, કવિ સમ્મેલન, નાટક, સંગીત, નૃત્ય કાર્યક્રમ, બાળકો દ્વારા રામાયણ વગેરેનું આયોજન કરવામાં આવે છે. તેમ જ શાળા, આશ્રમો અને વિવિધ સામાજિક સંગઠનોની ઓફિસમાં આ દિવસે વાલ્મીકિ

શિક્ષા આપવા વાળા ઘણા કાર્યક્રમો યોજાય છે. આ દિવસે મહર્ષિ વાલ્મીકિના જીવન, તેમ જ તેમની પ્રસિદ્ધ રચના રમાયણ પર ધાર્મિક આખ્યાન પણ આયોજિત કરવામાં આવે છે. આ દિવસે મહર્ષિ વાલ્મીકિના અનુયાયી જપ, તપ, અને સાધનના માધ્યમ દ્વારા તેમનું સ્મરણ કરે છે અને તેમના જન્મદિન પર વ્રત રાખી સંકલ્પ કરે છે કે, તેમના બતાવેલાં માર્ગ પર ચાલવાનું નક્કી કરે છે.

દેશના ઘણા ભાગમાં વાલ્મીકિ જયંતીના દિવસે મેળા ભરાય છે અને રંગારંગ કાર્યક્રમ થાય છે. અમૃતસરના રામ તીર્થસ્થળ પર અલગ રીતે જ મહર્ષિ વાલ્મિકીની જયંતી મનાવવામાં આવે છે.

મનાવવામાં આવે છે કે, તેમના આ આશ્રમ રામ તીર્થમાં માત્ર તપસ્વી જીવનમાં જ રહેતા હતા પરંતુ તેઓએ આ જ આશ્રમમાં સીતાજીને આશ્રય આપ્યો હતો. આજે તેમની આંઠ ફૂટ ઉંચી સોનાની મૂર્તિ છે અને દર વર્ષે અશ્વિન પૂર્ણિમાની તિથી પર જયારે મહર્ષિ વાલ્મીકિ જયંતી પૂરી થાય છે, દેશ વિદેશથી હજારો લોકો અહીં તેમના દર્શન માટે આવે છે.

આવી જ રીતે ચેન્નાઈમાં વાલ્મીકિ મંદિર છે, માનવામાં આવે છે કે, આ મંદિર ૧૩૦૦ વર્ષ જૂનું છે. માનવામાં આવે છે કે, રામાયણની રચના બાદ મહર્ષિ વાલ્મીકિએ આજ મંદિરમાં વિશેષ પૂજા પાઠ કરીને આરામ કર્યો હતો. તેથી જ વાલ્મીકિ જયંતીના દિવસે અહીં લોકો આવે છે. આવી જ રીતે આખા દેશમાં મહર્ષિ વાલ્મીકિ જયંતી તેમના આદર્શોના અનુકરણ કરી મનાવવામાં આવે છે. ■

અલખનો ઓટલો

ડૉ. નિરંજન રાજ્યગુરુ

feedback@bombaysamachar.com

અમદાવાદમાં યોજાયેલા બે ગરિમાપૂર્ણ જ્ઞાનોત્સવ

તા. ૧૪/૯/૨૦૨૫ના દિવસે અમદાવાદ ખાતે હઠીસિંહના દહેરા, જેન ઉપાશ્રય ખાતે જેનાચાર્યશ્રી વિજયશીલચન્દ્ર-સૂરિજી, મ.સા.ની નિશ્રામાં જ્ઞાનોત્સવ અને ગ્રંથોત્સવ જેવો એક સંપૂર્ણ સાત્ત્વિક છતાં અત્યંત ગરિમાપૂર્ણ સાહિત્યિક સમારોહ સંપન્ન થયો, જેનું મીઠું અને મર્મ ભર્યું સંચાલન સૌના પ્રિય એવા તેજસ્વી યુવાન રમજાને કરેલું દીપપ્રાગટ્ય પછી બત્રીશ બત્રીશ વર્ષથી પ્રકાશિત થતા સંસ્કૃત-પ્રાકૃત-અપભ્રંશ તથા મધ્યકાલીન ગુજરાતી ભાષાના શોધસામયિક ‘અનુસંધાન’ના આર્ટપેપર પર સચિત્ર પ્રકાશિત કરેલા એકસોમા અંકના બે ખંડ તથા અન્ય સાત સાત ગ્રંથોનું વિમોચન ભાણસાહેબ સમાધિસ્થાન કમીજલાના મહંતશ્રી પૂ. જાનકીદાસજીબાપુ, કબીરસાહેબ ધારાના પૂ. નિર્મળદાસજી સાહેબ અને કવિશ્રી દલપતરામ પઢિયારસાહેબના હસ્તે થયું. આ ગ્રંથોનું સુરચિપૂર્ણ કલાત્મક પ્રકાશન કરનારા સ્નેહીજનોનું પણ સન્માન ટ્રસ્ટીઓ દ્વારા થયું. બે-પાંચ શબ્દોમાં મેં મારો ભાવ વ્યક્ત કર્યો અને પછી રાજેશ પંડ્યા, હેમંત દવે અને હસિત મહેતાએ ‘અનુસંધાન’ની સાહિત્ય-શોધયાત્રા વર્ણવી. દલપતરામસાહેબ અને પૂ. જાનકીદાસજીબાપુએ પણ ‘અનુસંધાન’ શબ્દનો વ્યાપ અને વૈભવ વર્ણવ્યો.

વિજયશીલચન્દ્રસૂરિજી મહારાજસાહેબ દ્વારા વિ.સં.૨૦૫૪/ઈ.સ.૧૯૯૮થી શરૂ કરેલ મહિને એકવાર લખાયેલા બોધદાયક સત્સંગ પત્ર પ્રેરણાના આજ સુધીમાં પાંચ પુસ્તકો ‘ધર્મ તત્ત્વચિંતન’ ભાગ-૧થીય ૧ રૂપે પ્રકાશિત થતા રહ્યા છે. એ બધામાંથી આ ભક્તિચિંતન વાળા પત્રો/લેખોને તારવીને ‘ભક્તિતત્ત્વચિંતન’ પુસ્તકનું સંકલન કરવામાં આવ્યું છે.

ઈ.સ.૨૦૧૦માં પ્રકાશિત ‘ધર્મતત્ત્વચિંતન’-૧ના પ્રવેશકમાં જ મહારાજસાહેબે જણાવેલું કે : ‘લખનાર જેન સાધુ હોય અને મેળવનાર જેન ગૃહસ્થ હોય એટલે સ્વાભાવિક રીતે જ જેન ધર્મ સંબંધી વાતો અને પરિભાષા આ પત્રોમાં જોવા મળે, આમ છતાં જેન ન હોય એવા વિચારશીલ લોકોને પણ સમજ પડે અને ચિન્તનપ્રેરક બને તેવી વાતો મોટાભાગના પત્રોમાં વણી લેવામાં આવી છે...’ આ સંપાદનની સાથોસાથ આપણને પૂ. મહારાજસાહેબ દ્વારા તા. ૨૫/૩/૨૦૨૦થી ૧૧/૧૦/૨૦૨૦ સુધીના જેનતીર્થ શેરીસા મુકામે ચાતુર્માસ અને કોરોનાકાળના પત્રચિંતન રૂપે લખાયેલા અને ઈ.સ.૨૦૨૧માં ‘પ્રાર્થનાભીના પત્રો’ નામે પ્રકાશિત થયેલા ૩૧૨ પૃષ્ઠોમાં સમાવિષ્ટ ૪૦ જેટલા પત્રોના પુસ્તકનું સ્મરણ થાય.

ગુજરાતી સાહિત્યમાં ‘પત્ર સાહિત્ય’ વિશે અભ્યાસ કરનારા કોઈપણ સંશોધક અભ્યાસીએ મહારાજસાહેબના આ તમામ પત્રસંગ્રહો ઉપરાંત નિરંજન રાજ્યગુરુ સાથેના પત્રવ્યવહાર ‘સંદેશા સત શબ્દ સ્નેહના’ (પ્રકા. જ્ઞાનની બારી,અમદાવાદ ૨૦૨૨)ને ધ્યાનમાં લેવા જ પડે એવી સાહિત્યિક ગુણવત્તા ધરાવે છે.

એ પછી તુરંતના ગાળામાં જ તા. ૨૭-૦૯-૨૦૨૫ના રોજ ફરી હઠીભાઈની વાડીમાં શીલચન્દ્રસૂરિજી મ.સા. પ્રેરિત ‘મધ્યકાલીન સાહિત્યનો પરિસંવાદ’માં અભય દોશી, દર્શનાબહેન ધોળકિયા, સેજલ શાહ, ઋષિકેશ રાવલ, રમજાન હસણિયા જેવા અભ્યાસી વક્તાઓએ વિશદ અભ્યાસપૂર્ણ વ્યાખ્યાનો આપેલાં.

રાત્રિ કાર્યક્રમમાં આ પરિસંવાદમાં આવેલા જુદી જુદી યુનિવર્સિટીઓના અનુસ્નાતક અભ્યાસ કરતા તથા પીએચ.ડી. પદવી અર્થે સંશોધન કરતા વિદ્યાર્થીઓ સાથે આચાર્યશ્રી તથા નિરંજન રાજ્યગુરુએ સંશોધન કાર્ય કેમ કરવું તેના માર્ગદર્શન સાથે ગોઠિ કરી હતી પછી બાઉલગાનના અભ્યાસી સતીષચન્દ્ર વ્યાસે મહાકવિ કાલીદાસની ‘ઋતુસંહાર’ રચના વિશે મૌલિક વૈજ્ઞાનિક સંશોધન અંગે પ્રેઝન્ટેશન અને નિરંજન દ્વારા શરદઋતુ સાથે સંકળાયેલ ચારણી-ડિંગળી છંદોના ગાન અને શક્તિ ઉપાસનાના ગરબાનું ગાન કરેલું.

બીજા દિવસે તા. ૨૮-૯ના રોજ શ્રી હેમચન્દ્રાચાર્ય ચન્દ્રકથી ભારતીય સંસ્કૃતિના વિકાન શ્રી ડો.પ્રવીણચન્દ્ર પરીખને નવાજવામાં આવ્યા હતા અને આ. વિજયનંદીઘોષસૂરિએ તૈયાર કરેલ પાણી પણ સજીવ છે તે વિશે માર્ગદર્શન આપી અંગ્રેજીમાં તૈયાર ડો. જીવરાજ જેન પાસે કરાવેલા પુસ્તકનું વિમોચન કરવામાં આવેલું. આ પ્રસંગે પદ્મશ્રી કુમારપાળ દેશાઈ, સાહિત્ય પરિષદના પ્રમુખ હર્ષદ ત્રિવેદી અને અનેક વિદ્વાન સાહિત્યકારો તથા જેન શ્રેષ્ઠિઓની હાજરી હતી.

દુહાની દુનિયા

ડૉ. બળવંત જાની

feedback@bombay-samachar.com

પરંપરાનો પરિચય કરાવ્યો. અનુગામીઓએ આ પરંપરાને પચાવીને પછી પોતાની કળાશક્તિનો વિનિયોગ કરીને રચેલા દુહાઓ આપણી બહુ મોટી મુડી છે. એમાંથી પ્રગટતું નારીરૂપ અને નારી ચિત્ત માનવીય ભાવવિશ્વથી પણ ભાવકને પરિચિત કરે છે. માત્ર શૃંગાર નહીં પણ નારીના પ્રભાવક વ્યક્તિત્વનો ઓળખ કરાવતી વિગતો પણ દુહાઓ ભાવક ચિત્તને આજ સુધી ભીંજવતા રહીને પરંપરામાં જીવંત રહ્યા છે. ભાવથી ભીંજવતા આવા થોડાં દુહા આસ્વાદીએ.

પગ જોઈ પાની જોઈ, નીરખી જોયાં નેણ;
ગુણવંતી ગોરી તણાં, વહાલાં લાગે વેણ.
નારીનાં નીરખાં-અવલોકવાં જેવાં અવયવોને અનુસંગે અહીં દુહાગીર કહે છે કે પગ જોયા. જોવાની તો માત્ર પીંડી નથી એમના પગ ગોકણથી-પાની સુધીના ભાગનું દર્શન અહીં અભિપ્રેત છે.

નારીની આંખો નેણ-પાંપણના પલકારાની એક જીવંત છબી નયન દ્વારા પમાય છે. પણ આવી ગોરી ગુણવંતી છે. આવી સુંદરતા અને ગુણગાન નારીનાં વેણ-વાતું બહુ વહાલી-મીઠી લાગે. અહીં નારી પણ વહાલ નીખનાવનાર પરિબળ માત્ર સુંદરતા નથી પરંતુ ગુણવાનપણું એમના પરત્વે વહાલ નીપજાવે છે.

બીજા એક દુહામાં પણ આવા ભાવને ધારદાર રીતે

નારી વર્ણનમાં પ્રગટતો સમાદર

અભિવ્યક્તિ અર્પેલ છે તે અવલોકીએ.

પીતળ સરખી પિંડિયું, હાંગળા સરીખા હાથ ;
નવરો દીનો નાથ, (તે દી)પંડ બનાવી પૂતળી.
નારીનાં બે અવયવ-અંગને અહીં ઉપમા અર્પાને વર્ણવેલ છે. પીતળ જેવી નહોર અને એવા વર્ણવાળી પીંડીઓ. અને હાથ પણ રતુમડા હાંગળા જેવા કાંડાથી ભાવડા સુધીનો ભાગ એની રતાશને કારણે એના નીરોગી પણાની તંદુરસ્તીની

ગવાહી પુરી પાડે છે. જયારે સર્જનહાર દયાનાથ બ્રહ્મા સાવ નવરા-નિરાંતવાળા હશે ત્યારે આ પુતળી જેવી દેહદષ્ટિનું નિર્માણ એણે કર્યું હશે.

બીજો એક દુહો પણ નારીના દેહલાલિત્ય સંદર્ભે પરંપરામાં અવલોકવા મળે છે, તેને આસ્વાદીએ.

મચકે પગલાં માંડતી, લયકે પીઠનો લંક ;
સહજ હાસ કરે સુંદરી, દાડમ કળી દમંકું
ઝીણી મચકથી- ધીરેથી પગલા માંડતી-તરતી અને એની કડય-પીઠને લયકો-બાંધો નાજુક વળાંક ચાલતી વખતે આપતી સન્નારી સહજ રીતે હાસ્ય રેલાવતી મલકાતી હોય ત્યારે એના દાડમની કળી-દાણાં જેવા દાંત ધવલ તેજ પાયરતા હોય છે.

નારીનું તેજ, તપ અને તરવરાટ ભર્યાં લયાન્વિત દેહ દુહામાં વર્ણવીને નારીની મહત્તાને કવિએ અભિવ્યક્ત કરી છે તે આસ્વાદ્ય બની રહે છે. આવો એક વિશેષ દુહો પણ અવલોકીએ.

ઢાળ્યાં નીચાં લોચન, ગાલે પડિયા શેરડા ;
ચુંદડી ભીડી તંન, લાજે ઘેરી કુંવરકા.
જયારે નારી નીચા નયન ઢાળીને નિમ્મિલિત નયને દષ્ટિપાત કરે છે - નજર નાખે છે ત્યારે એના ગાલે શેરડા પડતા હોય છે. પોતાની ચુંદડીને અંગસાથે ભીડીને - શરીર સાથે લપેટીને કુંવરી લજજાશીલ બનીને આપણને એનામાં ઘેરી લેતી હોય છે. એની લજજા, સંકોચભાવ પણ દર્શનીય બની રહે છે, એનું રૂપ આવા સમયે આવી ફાણે જ વિશેષ ખીલી ઉઠે છે.

નારી વર્ણનમાંથી નારી પરત્વેનો પ્રગટનો સમાદર અહીં દષ્ટિગોચર થાય છે. નારી દર્શનીય, પુજનીય અને પ્રેક્ષણીય આવા કારણે બની રહે છે. નારીની મહત્તાને પ્રગટાવતા વલણોને દુહાગીરે ભારે સંયમથી આપણામાં સંકાંત કર્યા છે, દુહાની આ મોટી વિશિષ્ટતા છે.

ફોકસ

કવિતા ચાંફિક

feedback@bombaysamachar.com

એક અનોખું મંદિર, જ્યાં પ્રસાદમાં પ્રાપ્ત થાય છે સોનું, ચાંદી ને રોકડા રૂપિયા!

દિવાળીના સપરમા દિવસો આવી પહોંચ્યા છે. દિવાળી એટલે માં લક્ષ્મીની પૂજાનું પર્વ અને નવવર્ષ સુખ અને સમૃદ્ધિમાં જાય તેવી કામના કરવાનો તહેવાર. પણ આ સમયે સોનાનો ભાવ આસમાન ફાડીને અંતરિક્ષમાં પહોંચ્યો છે! એટલે મહાલક્ષ્મીની પૂજા તો આપણે કરીશું, પણ સોનું ખરીદવું સામાન્ય માણસ માટે સ્વપ્નવત બન્યું છે. તેવામાં જો કોઈ કહે કે, લક્ષ્મીજીની પૂજા કરો તો પ્રસાદમાં સાચું સોનું મળશે, તો?!! આ ગપગોળું નથી, પણ ખરેખર દેવી મહાલક્ષ્મીનું એવું એક મંદિર છે, જ્યાં હડકીતમાં પ્રસાદમાં સોનું આપાય છે!

મધ્ય પ્રદેશના રતલામના માણકમાં પણ એક અનોખું મંદિર આવેલું છે. અન્ય મંદિરોમાં, આપણે દર્શન કરવા જઈએ તો ભક્તોને સામાન્ય રીતે લાડુ, પેંડા, મોહનથાળ જેવી મીઠાઈઓ અથવા કળકળાદિ કે અન્ય ખાદ્ય પદાર્થ પ્રસાદ રૂપે મળે છે, પરંતુ આપણે જે મંદિરની વાત કરી રહ્યા છીએ એ દેવી મહાલક્ષ્મીના મંદિરની સૌથી ખાસ વાત એ છે કે ભક્તોને દાગીના પ્રસાદ તરીકે મળે છે. આ મંદિરમાં આવતા ભક્તો સોના અને ચાંદી લઈને ઘરે જાય છે. મહાલક્ષ્મીના આ મંદિર ખૂબ જ પ્રખ્યાત છે અને અહીં આવનાર ભક્ત ક્યારેય ખાલી હાથે જતો નથી, તેમની ઈચ્છાઓ હંમેશાં પૂર્ણ થાય છે.

મંદિરમાં ઘરેણાં અને પૈસા ચઢાવવાની પરંપરા દાયકાઓથી ચાલી આવી રહી છે.

ભક્તોમાં એવી શ્રદ્ધા છે કે દેવી મહાલક્ષ્મીના ચરણોમાં પોતાના ધનનો એક હિસ્સો અર્પણ કરવાની અહીં માનતા માનવામાં આવે તો તે અવશ્ય પૂરી થાય છે. ત્યારથી અહીં દેવીના ચરણોમાં ધનનો ઢગલો થવાનું શરૂ થયું છે. કહેવાય છે કે જૂના સમયમાં આ પ્રદેશના રાજાઓ તેમના રાજ્યની સુખ-સમૃદ્ધિ અને ધન-ધાન્યની વૃદ્ધિ માટે મંદિરમાં સોનું, ચાંદી અને ધન અર્પણ કરતા હતા. આ પરંપરા આજે પણ જીવિત છે. હવે ભક્તો પણ માતા દેવીના ચરણોમાં ઘરેણાં અને પૈસા ચઢાવી રહ્યા છે અને પોતાના તથા પરિવારની સુખ -સમૃદ્ધિ માટે પ્રાર્થના કરે છે. દેવી મહાલક્ષ્મીના આ મંદિરમાં આખું વર્ષ ભક્તોની ભીડ રહે છે. ભક્તો અહીં આવે છે અને કરોડો રૂપિયાના દાગીના અને રોકડ રકમ દેવીના ચરણોમાં અર્પણ કરે છે.

અહીં એટલું બધું સોનું અને પૈસા ચઢાવવામાં આવે છે કે સુરક્ષા માટે પોલીસ અને કેમેરા ચોવીસ કલાક તેનાત રહે છે. મંદિર સમિતિ પ્રસાદ તરીકે મળેલા દાગીના અને પૈસાનો સંપૂર્ણ રેકૉર્ડ પણ રાખે છે. એવું પણ કહેવાય છે કે આ મંદિરનો મહિમા એટલો છે કે, ભક્તો અહીંયા દેશ-વિદેશની વિવિધ ચલણી નોટો પણ ચઢાવામાં અર્પણ કરે છે. કેમકે આ મંદિર દેવીના એક સ્વરૂપનું છે એટલે નવરાત્રિઓ તો ખાસ ઉત્સવ બને જ છે. પણ દેવી મહાલક્ષ્મીનું મંદિર હોવાથી અને દિવાળી એ લક્ષ્મીપૂજનનો વિશેષ અવસર હોવાથી અહીંયા દિવાળીની રોનક કંઈક અલગ જ હોય છે. દિવાળીના અવસરે મંદિરમાં ધનતેરસથી શરૂ કરીને પાંચ દિવસના પ્રકાશ ઉત્સવનું આયોજન કરવામાં આવે છે. દિવાળીના દિવસે આ મંદિરના દરવાજા ૨૪

કલાક ખુલ્લા રહે છે. સામાન્ય રીતે કોઈ ઉત્સવ કે વિશેષ પર્વ નિમિત્તે મંદિરોને ફૂલો, દીપકો અને લાઈટોથી શણગારવામાં આવે છે. પરંતુ આ મંદિરની ખાસિયત એ છે કે દિવાળી સમયે મંદિરના ગર્ભગૃહને ફૂલોથી નહીં પરંતુ ભક્તો દ્વારા દાનમાં આપેલા ઘરેણાં અને રૂપિયાની નોટોથી શણગારવામાં આવે છે. અહીં સજાવટમાં વપરાતા સોના-ચાંદી અને રોકડની કિંમત લગભગ ૨૦૦ થી ૩૦૦ કરોડ જેટલી થતી હોવાનો અંદાજ છે.

દીપોત્સવ દરમિયાન, ખાસ કરીને ધનતેરસને દિવસે મંદિરમાં કુબેરનો દરબાર ભરાય છે. તે નિમિત્તે ‘કુબેરની પોટલી’ ભક્તોને પ્રસાદ રૂપે આપવામાં આવે છે. શું હોય છે આ પોટલીમાં? કહે છે કે સાચી શ્રદ્ધા અને ભક્તિથી દેવી મહાલક્ષ્મીના દર્શનને આવનાર અને મનમાં લોભ અને લાલચ ન રાખનાર ભક્તને ખરેખર મોંઘા ઘરેણાં પ્રસાદ રૂપે આ પોટલીમાં પ્રાપ્ત થાય છે. જી હા, ભક્તો દ્વારા દેવીના ચરણોમાં અર્પણ થયેલા સોના-ચાંદી અને રૂપિયા જ કુબેરની પોટલી રૂપે ભક્તોમાં પ્રસાદ તરીકે વિતરણ કરવામાં આવે છે.

ભારતમાં નાણાંની દ્રષ્ટિએ ધનવાન ગણાય તેવા અનેક પ્રસિદ્ધ મંદિરો છે, પણ એ મંદિરોમાં પણ ભક્તોને સોનું-ચાંદી પ્રસાદમાં આપવામાં આવે તેવું સાંભળવા નથી મળ્યું. તે રીતે આ મંદિર ખરેખર વિશિષ્ટ છે.

લોકો પ્રસાદ તરીકે મળેલા સોનાના દાગીના અને રોકડ રકમ સાચવીને રાખે છે, એવું કહેવાય છે કે તેનાથી ઘરમાં સમૃદ્ધિ આવે છે.

ગીતા મહિમા

સારંગપ્રીત

feedback@bombaysamachar.com

મૃદુ વાણી શરીરનું તપ છે...

ગત અંકમાં ગુરુ અને વડીલોના પૂજનને તપતુલ્ય ગણાવીને હવે ભગવાન કૃષ્ણ મૃદુ વાણીને પણ શારીરિક તપની ઉપમા આપી રહ્યા છે, તે સમજીએ.

કહેવાયું છે કે પાણી, વાણી અને કમાણી સાચવીને વાપરજો, કારણ કે ભવિષ્યમાં જો આ ત્રણેય નહીં હોય તો, ભવિષ્ય જ નહીં હોય.

આજે શાળાઓમાં સામાન્ય વિદ્યાર્થીનું વર્ગમાં ત્રાઘ્વપણું અને શિક્ષકની વાણીની અભિવ્યક્તિમાં ગાઢ સંબંધ છે. જ્યારે શિક્ષક વિદ્યાર્થીઓ સાથે નરમાશથી વાત કરે છે, ત્યારે વિદ્યાર્થીઓ વધુ ધનિષ્ઠ રીતે શીખે છે. જો તે જ શિક્ષક કઠોર ભાષાનો ઉપયોગ કરે છે, તો વિદ્યાર્થીઓ ભયભીત થઈ જાય છે અને શીખવામાં રસ ગુમાવે છે. અહીં મૃદુ વાણીની અસર સ્પષ્ટ રીતે જોઈ શકાય છે.

‘મૃદુ (માર્જવ) વાણી એ શરીરનું તપ છે.’ એ માત્ર એક ગીતા વચન નથી, પરંતુ એક જીવન મંત્ર છે. તે આપણને શીખવે છે કે આપણે આપણી વાણી દ્વારા શાંતિ ફેલાવી શકીએ છીએ, પ્રેમ વહેંચી શકીએ છીએ અને સમાજમાં સંવાદિતા બનાવી શકીએ છીએ. તેથી, દરેક વ્યક્તિએ તેને પોતાના જીવનનો એક ભાગ બનાવવો જોઈએ. તે સાચા અર્થમાં આત્મસંયમ અને તપસ્ચાનું પ્રતીક છે. જ્યારે આપણે ગુસ્સામાં હોય, ત્યારે મૃદુ વાણી એ ગુસ્સાને શાંત કરવા અને પરિસ્થિતિને નિયંત્રિત

કરવા માટે એક શક્તિશાળી સાધન બની શકે છે.

વ્યક્તિની વાણી તેના પાત્ર અને માનસિક સ્થિતિનું પ્રતિબિંબ છે. માણસના વર્તન, વિચાર અને વ્યક્તિત્વનું સૌથી પ્રભાવશાળી માધ્યમ છે, જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ મૃદુ વાણીનો ઉપયોગ કરે છે, ત્યારે તે માત્ર અન્ય લોકોને જ આકર્ષિત કરતાં નથી, પરંતુ પોતાની અંદરની અશાંતિ, ગુસ્સો અને તણાવને પણ શાંત કરે છે. આ એક પ્રકારનું ધ્યાન છે, જે દરેક વ્યક્તિ કરી શકતી નથી. જ્યારે આપણે શાંત રહીએ છીએ અને મુશ્કેલ પરિસ્થિતિઓમાં પણ નરમ શબ્દોનો ઉપયોગ કરીએ છીએ, ત્યારે તે ખરેખર એક તપસ્વી પ્રકારનું વર્તન છે. એટલા માટે જ એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે મૃદુ વાણી એ શરીરની તપસ્યા છે.

વ્યક્તિનો અવાજ તેની ઓળખ છે. તે માત્ર તેના વિચારોનો અરીસો જ નથી, પરંતુ તેના સંસ્કાર અને આત્માની ઝલક પણ આપે છે. સૌમ્ય, નમ્ર અને પ્રેમાળ વાણીનું મહત્ત્વ દરેક ધર્મ અને દર્શનમાં જણાવવામાં આવ્યું છે. ખાસ કરીને, ભગવદ્ ગીતામાં, શ્રીકૃષ્ણએ અર્જુનને માત્ર શસ્ત્રોનું જ્ઞાન જ નહીં, પણ વાણી, આચરણ અને સ્વભાવની મર્યાદાઓ પણ શીખવી હતી.

ભગવદ્ ગીતા, અધ્યાય ૧૭, શ્લોક ૧૫માં શ્રીકૃષ્ણ કહે છે:
‘એવી વાણી જેનાથી કોઈ ચિંતાઈ ન જાય, જે સાચી, પ્રેમાળ અને લાભદાયી હોય અને જેની સાથે સ્વાધ્યાય (ધાર્મિક ગ્રંથોનો અભ્યાસ) હોય, તેને ‘વાણીનો તપ’ (વંગમય તપ) કહેવામાં આવે છે.’ આ શ્લોકમાં ‘મૃદુ

વાણી’ની વ્યાખ્યા સ્પષ્ટ રીતે આપવામાં આવી છે. માત્ર સત્ય બોલવું પૂરતું નથી, તે પ્રેમાળ અને પરોપકારી પણ હોવું જોઈએ. જો સત્ય બોલવાથી બીજાને દુઃખ થાય છે, તો તે વાણીને તપસ્વી માનવામાં આવતી નથી.

જ્યારે આપણે કડવી વસ્તુઓ ટાળીએ છીએ અને મૃદુ શબ્દો પસંદ કરીએ છીએ, ત્યારે આપણી અંદર પણ સકારાત્મક ઊર્જા ઉત્પન્ન થાય છે. તે આત્મ-સંતોષ અને શાંતિનો સ્રોત બની જાય છે. ઘણી વખત ઝઘડા અને વિવાદો માત્ર કડવી ભાષાને કારણે થાય છે. જો તે સમયે સંયમ અને મૃદુ વાણીનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો કોઈ વિવાદ થતો નથી. મધુરભાષી વ્યક્તિ સમાજમાં આદર અને સ્નેહ મેળવે છે. લોકોને તેની કંપની ગમે છે અને તે સ્વાભાવિક રીતે નેતૃત્વની સ્થિતિમાં આવી જાય છે.

મહાત્મા ગાંધીજીની મૃદુ વાણી અને અહિંસાવાદી દષ્ટિએ તેમને વિશ્વભરમાં માન્યતા અને આદર અપાવ્યો. તેમના મૃદુ શબ્દોએ અનેક વિવાદોને શાંત કર્યા અને લોકોમાં એકતા અને શાંતિનો સંદેશ ફેલાવ્યો.

ક્યારેક લોકો એવું વિચારે છે કે કઠોરતાથી બોલવું પ્રભાવશાળી છે, પરંતુ સત્ય તેનાથી તદ્દન વિપરીત છે. કઠોર અને અપમાનજનક ભાષા માત્ર બીજાને નાપુશ જ નથી કરતી, પરંતુ વક્તાના વ્યક્તિત્વ પર પણ નકારાત્મક અસર કરે છે. આ સંબંધોને બગાડે છે, મનને ખલેલ પહોંચાડે છે અને સામાજિક પ્રતિષ્ઠા પર પણ ખરાબ અસર કરે છે.

એટલે જ મહંતસ્વામી મહારાજ કહે છે - વાણી એવી હોવી જોઈએ કે તેનાથી કોઈને પીડા ન થાય. તે સત્ય પર આધારિત હોવી જોઈએ, જૂઠા અથવા છત્રપિંડીથી મુક્ત હોવી જોઈએ. આપણી વાણી પ્રિય, નમ્ર, સૌમ્ય અને હૃદયસ્પર્શી હોવી જોઈએ.

ચિંતન

હેમુ ભીખુ

feedback@bombay
samachar.com

મહાભારતનું યુદ્ધ એટલે ન્યાયની સાબિતી

ઈશ્વરનો ન્યાય સીધો દેખાતો નથી, પણ વાસ્તવિકતા એ છે કે સમગ્ર સૃષ્ટિનો વ્યવહાર હંમેશાં ન્યાયસંગત હોય છે. એકવાર એમ જણાય કે ચીરહરણ સમયે ઈશ્વરે દ્રૌપદીને અન્યાય થવા દીધો, જીવનના એક કાળખંડ સુધી યુધિષ્ઠિરને પણ અન્યાય થયો, મીરાં અને નરસિંહને પણ અન્યાય થયો હોય તેમ કોઈ માની શકે, પરંતુ વાસ્તવમાં આમ નથી હોતું. યોગ્ય પરિસ્થિતિ સ્થાપિત થાય ત્યારે, ઈશ્વરને સંપૂર્ણ સમર્પિતતા તથા ભક્તિભાવથી બોલાવવામાં આવે ત્યારે, ઈશ્વર ‘ન્યાય’ સ્થાપિત કરવા હાજર હોય છે. જે કંઈ વિપરીત પરિસ્થિતિ પ્રતિત થાય તેની પાછળ ક્યાં તો ભક્તના ઘડતરની યોજના હોય, તેની કસોટી હોય અથવા લાંબાગાળાના ‘ન્યાય’નું આયોજન હોય. ઈશ્વરને ત્યાં અન્યાય પણ નથી અને ન્યાયમાં વિલંબ પણ નથી. ઈશ્વરનો ન્યાય અચૂક પ્રગટ થાય છે. છતાં પણ અમુક સમયે કેટલાંક લોકોને ઈશ્વરના ન્યાય માટે શંકા રહી શકે. આ શંકાના નિવારણ માટે જ મહાભારતનું યુદ્ધ આલેખાયું હશે.

કહેવાય છે કે ઈશ્વરનો ન્યાય અદ્રશ્ય અને અતિ સૂક્ષ્મ હોય છે. સામાન્ય રીતે તે નજરે ન ચડે તેવો અને માણસની બુદ્ધિની પહોંચના બહારના વિસ્તારમાં હોય છે. ગુહ જણાતો ઈશ્વરનો ન્યાય સમય આવતાં સ્પષ્ટ થાય છે. અનીતિ, અધર્મ અને અસત્યનો નાશ કરવામાં ઈશ્વરની ન્યાય પદ્ધતિ સમજવા ધીરજ અને પારદર્શક દ્રષ્ટિ જરૂરી છે. ભવિષ્ય સુધી માનવીની પહોંચ ન હોવાથી ઈશ્વરનો સમગ્ર સૃષ્ટિ માટેનો હિતકારી ન્યાય ધ્યાનમાં નથી આવતો. ઈશ્વરનો ન્યાય આ રીતે પડકા પાછળ રહેતો હોવાથી ઘણીવાર સામાન્ય માનવી તેના પરથી વિશ્વાસ ગુમાવી બેસે છે. સાંપ્રત સમયમાં તો એમ જોવા મળે છે કે જે અધર્મ અને અસત્યનું આચરણ કરે છે તેનાં પર પરિસ્થિતિ વધારે ‘મહેરબાન’ રહે છે. સમજવાની વાત એ છે કે ઈશ્વરનું સામ્રાજ્ય ન્યાયનું સામ્રાજ્ય છે, તેમાં ધર્મ અને સત્યનું જ વર્ચસ્વ છે. મહાભારતના સમયે, ન્યાયનું જ વર્ચસ્વ છે તેમ સ્થાપિત કરવા માટે, ન્યાયમાં સત્ય અને ધર્મની ભૂમિકા જ આધારભૂત છે તેમ સિદ્ધ કરવા માટે મહાભારતના યુદ્ધની આવશ્યકતા હતી.

અધર્મના મૂળ સમાન દુર્યોધને હસ્તિનાપુરની રાજ્યસત્તા પર યુધિષ્ઠિરનો હુક અધર્મથી છીનવી તેમને તેમના બંધુ અને પત્ની સાથે વનવાસ માટે મજબૂર કર્યા હતાં. લાક્ષાગૃહમાં તેમને જીવતા સળગાવી દેવાનો પ્રયત્ન પણ કર્યો હતો. કપટથી રમાયેલ જુગાર તથા દ્રૌપદીના અપમાન જેવી અનેક અધર્મો બાબતોને કારણે ભીમે ગદાધુદ્ધમાં તેનો વધ કર્યો હતો. આ ન્યાય હતો. દુશાસને દુર્યોધનના દરેક અધર્મમાં તેને સાથ આપેલો. તેણે દ્રૌપદીનું ચીરહરણ કરવા માટે પણ પ્રયાસ કરેલો. મહાભારતના યુદ્ધમાં ભીમે તેને પણ પરાજિત કરેલો અને તેની છાતી ચીરી નાખી હતી. આ ન્યાય હતો.

કર્ણની કથા પણ આ જ પ્રકારની છે. તેણે અધર્મને, અન્યાયને સાથ આપેલો જેથી મહાભારતના યુદ્ધમાં અર્જુને તેનો વધ કર્યો હતો. આમ સાત્ત્વિક જીવન જીવનાર ભીષ્મ પિતામહે પણ જે તે મજબૂરીને કારણે અધર્મને સાથ આપવો પડેલો. વળી દ્રૌપદીના અપમાન વખતે તેઓ મૌન રહ્યાં હતાં. અંતે તેમણે બાણશય્યા પર જીવનનાં અંતિમ શ્વાસ લેવા પડ્યાં હતાં. ગુરુ દ્રોણાચાર્ય પણ અધર્મના પક્ષે લડતાં હોવાથી ધૃષ્ટદ્યુમ્નના હાથે તેમનું મૃત્યુ થયું હતું. દુર્યોધન અને અન્ય કૌરવોને અધર્મનો પાઠ પઢાવનાર ગાંધાર દેશના રાજકુમાર શકુનીનો યુદ્ધમાં સહદેવે વધ કર્યો હતો. જયદ્રથનો પણ યુદ્ધમાં જ અર્જુનના હાથે વધ થયો હતો. અર્જુન દ્વારા તીરથી તેનું મસ્તક કપાયું હતું. અધર્મનો સાથ આપનાર ભૂરિશ્રવા, કૃપાચાર્ય, કૃતવર્મા જેવાં અનેકનો મહાભારતના યુદ્ધમાં સંહાર થયો હતો. સમાજને ઈશ્વરના ન્યાયમાં વિશ્વાસ સ્થાપિત થાય તેની માટે આ જરૂરી હતું.

માનવીને જે યોગ્ય કે અયોગ્ય જણાય તે મુજબ ઈશ્વરનો ન્યાય નથી હોતો. ઈશ્વરના ન્યાયની સ્થિતિ અને ગતિ ગહન છે. ન્યાય કર્મને આધારિત છે અને ગીતામાં જણાવ્યું છે કે કર્મ, વિકર્મ અને અકર્મ, ત્રણેયનું ચોક્કસ પરિણામ હોય છે. અહીં ક્યાંય અપવાદ નથી. જે અપવાદ જણાતો હોય છે તે પણ એક ચોક્કસ યોજનાના ભાગરૂપે હોય છે. કર્મ અને તેને આધારિત ન્યાય વચ્ચેનું સમીકરણ નજરે ન ચડે. શ્રીમદ્ ભાગવત મહાપુરાણમાં પણ જણાવાયું છે કે ‘દેવો ન દર્શયંતિ તવેવ મહિમામન્’ અર્થાત્ દેવતાઓ પણ ઈશ્વરનાં કાર્યો અને ન્યાયને સંપૂર્ણ જોઈ શકતાં નથી – સમજી શકતાં નથી – પામી શકતાં નથી. એમ સમજી શકાય કે ઈશ્વરીય ન્યાય-તત્ત્વનું વર્ણન તેમજ અભિવ્યક્તિ અશકય છે. તે હૃદયની શુદ્ધિથી અનુભવાય છે, બુદ્ધિથી નહીં. ઈશોપનિષદમાં કહેવાયું છે કે ‘વિદ્યા યાવિદ્યા ય યસ્તદ્દેહોભયં સહ’ અર્થાત્ જેને વિદ્યા અને અવિદ્યા, બંને સાથે સમજાય છે, તે જ ઈશ્વરના નિયમોને અનુભવે છે. સામાન્ય દ્રષ્ટિએ ન્યાય અદ્રશ્ય છે. વિદ્યા અને અવિદ્યા, બંનેની સમન્વયિત દ્રષ્ટિ એક વ્યક્તિમાં લગભગ અશકય છે અને તેથી જ ઈશ્વરીય ન્યાય સમજમાં નથી આવતો. માનવીને વર્તમાનની જાણ હોય છે, તે પણ અંશતઃ. માનવીને ભૂતકાળની સ્મૃતિ પણ હોય, તે પણ બહુ મર્યાદિત માત્રામાં, બહુ જ સીમિત કાળખંડ માટે. ભવિષ્ય માનવીની પહોંચની બહારનો વિસ્તાર છે. ભવિષ્ય એ ન્યાયનો વિસ્તાર છે. ભવિષ્ય હવે પછીની પળ પણ હોઈ શકે અને આગળનો કોઈ જન્મ પણ. ભવિષ્યમાં થનારી ઘટના પાછળ અનેક પરિબળો કારણભૂત રહે અને તેથી તે ઘટનાને વાસ્તવિક ન્યાય તરીકે જોવું એ માનવી માટે અસંભવ છે. આવા સંજોગોમાં ન્યાય પર વિશ્વાસ સ્થાપિત થાય તે માટે પણ મહાભારતના યુદ્ધની આવશ્યકતા હતી. મહાભારતના યુદ્ધથી એ સમજી શકાય કે ઈશ્વરનો ન્યાય સમજમાં ન આવે પરંતુ તેનું પરિણામ સમજમાં આવી શકે.

ઈશ્વર સર્વજ્ઞ છે, તટસ્થ છે, નિષ્પક્ષ છે, સાક્ષી છે, સત્ય અને ધર્મનો આગ્રહી છે, સર્વનો હિતેચ્છુ છે, તેથી ત્યાં અન્યાયની કે વિલંબિત ન્યાયની કોઈ સંભાવના નથી. યોગ્ય સમયે દરેકને ન્યાય ઉપલબ્ધ છે. ઈશ્વરની વ્યવસ્થા જ તે પ્રકારની છે. ■

શિવ રહસ્ય

ભરત પટેલ

feedback@bombay
samachar.com

કેલાસ ખાતે વહેલી સવારે માતા પાર્વતી ભગવાન શિવની પૂજા-અર્ચના માટે ન પહોંચતાં શિવગણો ચિંતિત થાય છે. એજ ક્ષણે ત્યાં દેવર્ષિ નારદ ઉપસ્થિત થતાં ભગવાન શિવને કહે છે, ‘પ્રભુ! માતા વહેલી પ્રભાતે તમારી પૂજા-અર્ચના કરતાં હોય છે, આજે કેમ નથી.’ ભગવાન શિવ નંદી મહારાજને મોકલે છે. નંદી મહારાજ પરત આવી કહે છે કે દ્વાર પર ગણેશ ઊભા છે અને તેમણે કહ્યું કે, ‘માતાનો આદેશ છે કે ભગવાન શિવ સિવાય કોઈને પણ અંદર પ્રવેશ આપવો નહીં.’ ભગવાન શિવ તુરંત માતાના ભવન પાસે પહોંચે છે. જુએ છે કે ગણેશ ત્યાં નથી. ભગવાન શિવ ભવનમાં પ્રવેશતાં જુએ છે કે માતા પાર્વતી તો તપમાં લીન છે. ભગવાન શિવના પૂજ્યતા માતા પાર્વતી કહે છે, ‘સ્વામી! હું તારાની અવસ્થા જોઈ ખૂબ દુઃખી છું. સ્ત્રીઓ ક્યાંય સુરક્ષિત નથી. મારી એવી કામના છે કે એક શક્તિ વન હોય જ્યાં દરેક સ્ત્રી સુરક્ષિત રહે, એ શક્તિવનમાં કોઈપણ પુરુષ પુરુષ ન રહેતાં સ્ત્રી બની જાય અને એ શક્તિવનમાં પ્રકૃતિની પ્રધાનતા રહે પુરુષની નહીં.’ આટલું સાંભળતાં જ ભગવાન શિવ કહે છે, ‘જેવી તમારી ઇચ્છા દેવી.’ માતા પાર્વતી અને ભગવાન શિવ શક્તિવનની પરીક્ષા કરવા કામ્યાખ વન પહોંચતાં જ ભગવાન શિવ પોતે સ્ત્રીરૂપ ધારણ કરે છે. બીજી તરફ માતા તારા અને બુધ ભગવાન શિવની આરાધનામાં લીન હોય છે. મહારાજ ઈલ અને રાણી વિજયા માતા તારા અને બુધ પાસે પહોંચી તેમના આશિર્વાદ લઈ કામ્યાખ વનમાં પ્રવેશ કરે છે. કામાખ્યા વનમાં પ્રવેશ કરતાં જ મહારાજ ઈલ પણ સ્ત્રી બની જાય છે. મહારાજ ઈલ વિજયાને કહે છે, ‘ભગવાન શિવની લીલા અપરંપાર છે. ભગવાન શિવના આશીર્વાદ મેળવવા તપસ્વીઓ અહીં આવતા હોય તો આપણે હવે અહીં જ તપસ્યા કરવી જોઈએ.’ પ્રસન્ન માતા પાર્વતી અને ભગવાન શિવ ત્યાં ઉપસ્થિત થાય છે અને આશીર્વાદ આપતા કહે છે, ‘મહારાજ ઈલ અને રાણી વિજયા તમારું કલ્યાણ થાઓ, કામ્યાખ વનમાં જે યુગલ તપસ્યા કરશે તેમની દરેક મનોકામના પૂર્ણ થશે.’ સાથે સાથે તેમણે બુધ અને તેની માતા તારાને આશીર્વાદ આપી કલંક દૂર કર્યો, એ જ સમયે દેવગુરુ બૃહસ્પતિનું આગમન થતાં ભગવાન શિવે દેવી તારાને માફી આપવા જણાવ્યું. ભગવાન શિવની આજ્ઞાને શિરોમાન્ય કરી દેવગુરુ બૃહસ્પતિએ દેવી તારા અને પુત્ર બુધનો સ્વીકાર કર્યો. રાજમહેલ પરત ફરેલા મહારાજ ઈલ અને રાણી વિજયાને તેમના શરીરમાં અનેરી શક્તિનો સંચાર થયેલો જણાય છે અને નવ મહિનાના ટૂંકા ગાળામાં જ તેઓને પુત્ર રત્નની પ્રાપ્તિ થાય છે. પરત કેલાસ ફરેલાં માતા પાર્વતી અને ભગવાન શિવનો ઘરસંસાર સારી રીતે ચાલતો હતો. ભગવાન શિવ વારે વારે માતા પાર્વતીને ‘કાળી’ કહીને કોધિત કરતા, દેવી પાર્વતીને આ ગમતું નહીં, તેઓ અંદરથી ધૂધવાઈ જતાં, પરંતુ પોતાના કોધને કળાવા દેતાં નહીં. ‘કાળી’નું બિરુદ મહેાણેટોણાં રૂપે એમના અંતરને ઠેસ પહોંચાડતું હતું. ભગવાન શિવને માતા પાર્વતી આ પ્રકારે ગુસ્સો કરે એની મજા આવતી હતી. * * *

એક દિવસ કેલાસ પર વિરાજમાન ભગવાન શિવે માતા પાર્વતીને ‘કાળી’ કહીને સંબોધ્યાં. દેવીને થયું કે હવે તો હદ થાય છે. આનો કોઈ ઉપાય શોધી કાઢવો જોઈએ. મારા મૌનને સંમતિ માની સ્વામી

અલૌકિક દર્શન

ભાણદેવ

feedback@
bombaysamachar.com

વ્યક્તિના સાંવેગિક જીવનની કેળવણીમાં પ્રાણાયામ કેવી રીતે ઉપયોગી થઈ શકે તેમ છે તે આપણે આધુનિક શરીરવિજ્ઞાનની પરિભાષામાં સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ. એ હકીકત શરીરવિજ્ઞાનની અને મનોવિજ્ઞાન દ્વારા સિદ્ધ થઈ ચૂકી છે કે શરીરરચ્છ અંતઃસ્ત્રાવી ગ્રંથિઓના સ્ત્રાવ સાથે વ્યક્તિના સાંવેગિક જીવનને સંબંધ છે. આ સ્ત્રાવમાં થતા પરિવર્તનની વ્યક્તિના સાંવેગિક જીવન પર અસર પડે છે. કામ, ક્રોધ, વિષાદ, ઉદ્દેશાસ, વૈદલ્ય, ઉત્સાહ આદિ સાથે અંતઃસ્ત્રાવી ગ્રંથિઓના સ્ત્રાવનો ગાઢ સંબંધ છે. પ્રાણાયામના અભ્યાસ દ્વારા જ્ઞાનતંત્ર અને તેના દ્વારા અંતઃસ્ત્રાવી તંત્ર સ્વસ્થ, સમતોલ અને કાર્યક્ષમ બને છે. પરિણામે વ્યક્તિના સ્વસ્થ સાંવેગિક જીવનમાં તેનાથી સહાય મળે છે. પ્રાણાયામ દ્વારા જ્ઞાનતંત્ર અને અંતઃસ્ત્રાવી તંત્ર સ્વસ્થ, સમતોલ અને કાર્યક્ષમ બને છે, આ સિદ્ધ થયેલી હકીકત છે.

વિશેષ

રાજેશ યાજ્ઞિક

feedback@
bombaysamachar.com

ધર્મશાસ્ત્રોમાં કથન અને ભજનનું બહુ માહાત્મ્ય છે. સાથે તેટલું જ મહત્વ મૌનને પણ આપ્યું છે. શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ કહે છે, ‘ગુપ્ત વિચારોમાં હું મૌન છું અને જ્ઞાનીઓમાં જ્ઞાન છું.’ ઈશ્વર ખુદ કહે છે કે હું મૌન છું. કબીર સાહેબે કહ્યું છે કે, ‘બોલી એક અનમોલ છે, જો કોઈ બોલે જાની.’ વાણી અણમોલ રત્ન સમાન છે, જો તે સમજી વિચારીને બોલાય તો. સમજના-વિચાર્યા પછી બોલવા જેવું ન લાગે તો શું કરવું? તો મૌન રહેવું! વિદુરગીતિમાં વિદુરજી કૃતારાષ્ટ્રને કહે છે કે આદરપૂર્વક મૌનનું પાલન ભયને દૂર કરનાર છે, પણ જો તેનો યોગ્ય અમલ ન થાય તો એ જ મૌન ભય પ્રદાન કરનારં સાબિત થાય. કહેવાનો અર્થ એ કે ક્યારે બોલવું અને ક્યારે મૌન રહેવું તેની અકલ્લ હોવી જોઈએ! શાસ્ત્રો કહે છે કે ‘મુનિમૌન પરો ભવેત્’ મુનિ માટે મૌન જ તેમની પ્રતિષ્ઠા છે. વ્યક્તિ મૌન પણ અલગ અલગ કારણોસર ધારણ કરે છે. શાંત મૌન: વિચારો, મંતવ્યો અને સૂચનો કહેવાને બદલે રોકી રાખવા, કારણ કે સૂચનથી કોઈ ફરક પડશે નહીં. રક્ષણાત્મક મૌન: દંડ અથવા ટપકો મળવાના ડરથી માહિતી, ચિંતાઓ અથવા ભૂલો છુપાવવી. સામાજિક/સંબંધી મૌન: આ એક પ્રકારનું ‘સારું’ મૌન છે જે લોકો અથવા સંગતનું રક્ષણ કરવાના હેતુથી માહિતી અથવા માલિકીનું જ્ઞાન ગુપ્ત રાખવા ધારણ કરાય છે. ખંધુ મૌન: દુષ્ટ કરાદા સાથે મૌન, જેમાં સાથીદાર અથવા ઉપરી અધિકારીને ભૂલ કરવા દેવાનો (અથવા જાણીબૂઝીને તેમને નહીં રોકવાનો) સમાવેશ થાય છે. લેક્ષ્મીગ્રંથિથી મૌન: આ રક્ષણાત્મક મૌન જેવું જ છે, પણ વધુ અંગત એ રીતે કે વ્યક્તિના પોતાના ભૂતકાળના અનુભવો, અસલામતી

એવું વરદાન આપો કે મારું શરીર સુવર્ણ જેવું થઈ જાય ને હું પરમ સુંદરી બનું

આ મશ્કરી મૂકતા જ નથી. પોતાના સ્વામીએ ‘કાળી’ તરીકેનું સંબોધન કરતાં કાળજીમાં તીરની માફક ખૂંચી ગયું. માતા પાર્વતીએ ગંભીર મુદ્રા ધારણ કરી લીધી. ભગવાન શિવ: ‘ધિયે આજે મારી ઇચ્છા આનંદ વિહારની છે ચાલો આપણે ક્યાંક વિહાર કરીએ? માતા પાર્વતી તરફથી કોઈ પ્રત્યુત્તર ન મળતાં ભગવાન શિવને ખાતરી થઈ ગઈ કે દેવીને જરૂર ખરાબ લાગ્યું છે. તેમણે ફરી ફરી ઘણીવાર માતા પાર્વતીને કહ્યું કે, ‘દેવી ચાલો આજે આપણે ક્યાંક આનંદ વિહાર કરીએ?’ તેમણે ઘણીવાર મનાવવાની કોશીશ કરી પણ દેવી માન્યા નહીં. કોધિત માતા પાર્વતી ગૃહત્યાગ કરીને હિમાલયના કોઈ ઉચ્ચ શિખર પર પહોંચી ગયાં. ત્યાં તેઓ કઠોર તપ કરવા લાગ્યાં. થોડાજ સમયમાં માતા પાર્વતી તપમાં તલ્લીન થઈ ગયાં. માતા પાર્વતીએ એક પગે ઊભા રહીને તપશ્ચર્યા આદરી. એવામાં એક સિંહ આવી થક્યો. સિંહે વિચાર્યું કે, વાહ મારું કામ તો થઈ ગયું. ક્યાં સુધી આ સ્ત્રી એક પગે ઊભા રહીને તપ કરશે? ક્યારેક તો બેશુદ્ધ બનીને ઢળી પડશે ને! ઢળી પડશે એટલે આ શિકારથી મારી ભૂખ ભાંગીશ. એને ક્યાં ખબર હતી કે આ તો જગતજનની માતા પાર્વતીજીનું તપ

હતું. દિવસોના દિવસો અને મહિનાઓ પસાર થઈ ગયા. માતા પાર્વતી તપમાં હજીય તલ્લીન હતાં. આદ્યશક્તિના અખંડ તપની પ્રશંસા દેવી-દેવતાઓ કરવા લાગ્યા. દેવર્ષિ નારદ ભગવાન શ્રીહરિ વિષ્ણુ પાસે પહોંચે છે. દેવર્ષિ નારદ: ‘હે પ્રભુ! માતા પાર્વતીનું તપ તમે જ પૂર્ણ કરાવી શકો છો. તમારે મધ્યસ્થિ કરવી જોઈએ. જેથી માતા પાર્વતી પરત કેલાસ ફરે.’ ભગવાન શ્રીહરિ વિષ્ણુ: ‘તેમણે જે કાર્યસિદ્ધ માટે તપ શરૂ કર્યું છે એ બ્રહ્માજી જ પૂર્ણ કરી શકે. તમારે બ્રહ્માલોક જઈ બ્રહ્માજીને વિનંતી કરવી જોઈએ.’ સમગ્ર દેવતાઓ દેવર્ષિ નારદ સહિત બ્રહ્મલોક પહોંચે છે. તેઓ બ્રહ્માજીને માતા પાર્વતીનું તપ પૂર્ણ કરાવવા વિનંતી કરે છે. બ્રહ્માજી: ‘પાર્વતીનો સ્વર બ્રહ્મલોક પહોંચશે ત્યારે હું એમને અવશ્ય વરદાન આપીશ. તમે સંસારના ઉત્કર્ષ માટે તમને જે જવાબદારી આપવામાં આવી છે એ પાર પાડો.’ બ્રહ્માજીની આજ્ઞા થતાં જ દેવતાઓ પોત પોતાના લોક પરત ફરે છે. થોડાં જ સમયમાં માતા પાર્વતીનો સ્વર બ્રહ્મલોક પહોંચતાં બ્રહ્માજી પ્રસન્ન થાય છે અને માતા પાર્વતી પાસે પહોંચે છે. બ્રહ્માજી: ‘દેવી, હું તમારા તપથી અતિ પ્રસન્ન છું, આવું કઠોર તપ તમારા સિવાય અન્ય કોઈ કરી શકે નહીં. તમે જે વરદાન માગશો એ વરદાન હું તમને આપીશ.’ માતા પાર્વતી: ‘વરદાનની આકાંક્ષાથી મેં તપ કર્યું નથી. વરદાન માગવાથી તપનું મહત્ત્વ ઘટી જાય છે.’ એકાએક માતા પાર્વતીની નજર સામે બેઠેલા ભૂખ્યા સિંહ પર પડી. માતા પાર્વતી સિંહની ઇચ્છાને પામી ગયાં હતાં. માતા પાર્વતી: ‘મને હવે જીવનો ખપ નથી, બિચારો સિંહ વર્ષોથી મને ટાંપીને ભૂખ્યો બેઠો છે, મારી રક્ષા કરી છે. માટે તેને વરદાન આપો.’ બ્રહ્માજીએ વિચાર કર્યા પછી વરદાન આપ્યું કે, ‘હે વનરાજ, તું ભગવાન શિવ અને માતા પાર્વતીનો અનન્ય ભક્ત થા. સંસારમાં કોઈ પ્રાણી તમારાથી બળવાન નહીં થાય.’ સિંહ માતા પાર્વતી અને ભગવાન શિવનો ભક્ત થયો. તેથી દેવી પાર્વતીને તો ખાઈ ન શકે! એટલે કેલાસ તરફ આગળ વધ્યો. બ્રહ્માજી: ‘દેવી પાર્વતી તમે જે બાબતે કોધિત થઈ તપ કર્યું એ બાબતે તમારે અવશ્ય વરદાન માગવું જોઈએ.’ માતાને જ્ઞાત થતાં તેમણે કહ્યું: ‘મને એવું વરદાન આપો કે મારું શરીર સુવર્ણ જેવું થઈ જાય અને હું પરમ સુંદરી બનું, જેથી સ્વામી મને કાળી કહી ચીડવી ન શકે.’ બ્રહ્માજી: ‘તથાસ્તુ.’ તથાસ્તુ કહેતાં જ માતા પાર્વતી પરમ સુંદરી બની ગયાં. પ્રસન્ન માતા પાર્વતીને લઈ બ્રહ્માજી કેલાસ પહોંચે છે. માતા પાર્વતી સાથે બ્રહ્માજીને જોતાં ભગવાન શિવ પ્રસન્નતા અનુભવે છે અને શિવગણો માતા પાર્વતી અને બ્રહ્માજીનું સ્વાગત કરે છે. (ક્રમશ:)

પ્રાણપુષ્ટિ એટલે પ્રાણ બળવાન બને

(ક) પ્રાણમય ક્ષેત્ર: પ્રાણાયામની સૌથી વિશેષ અસર પ્રાણ ઉપર થાય છે. કારણ કે પ્રાણાયામ મુખ્યતઃ અને પ્રત્યક્ષ રીતે પ્રાણ પર અસર કરે છે. પ્રાણાયામ મૂલતઃ પ્રાણના સંયમનની જ સાધના છે. પ્રાણાયામ દ્વારા પ્રાણમય ક્ષેત્રે ચાર કાર્યો સિદ્ધ થાય છે: (i) પ્રાણપુષ્ટિ: પ્રાણપુષ્ટિનો અર્થ છે, પ્રાણ

સુસંવાદી બને. (iv) પ્રાણજાગરણ: સુષુપ્ત પ્રાણ જાગ્રત બને અને ઊર્ધ્વગામી બને. પ્રાણમય શરીરમાં ઘટતી આ ચારે ઘટનાઓ આધ્યાત્મિક વિકાસ માટે અને શરીર-મનના સ્વાસ્થ્ય માટે ખૂબ મૂલ્યવાન છે. વસ્તુતઃ પ્રાણાયામના અભ્યાસનો હેતુ જ આ છે. આ હેતુ સિદ્ધ કરવા માટે પ્રાણાયામ કઈ રીતે ઉપયોગી બને છે, તે આધુનિક વિજ્ઞાનની પરિભાષામાં મૂકવાનું કાર્ય ઘણું મુશ્કેલ છે. પ્રાણમય શરીર અને તેની ગતિવિધિ વિશે વૈજ્ઞાનિક ગણાય તેવો ખાસ અભ્યાસ થયો પણ નથી, પરંતુ શાસ્ત્ર અને હજારો વર્ષનો, અસંખ્ય યોગીઓનો અનુભવ સાક્ષી પૂરે છે કે ઉપરોક્ત હેતુ સિદ્ધ કરવા માટે પ્રાણાયામ અજોડ સાધન છે. (ડ) બ્રહ્મચર્ય માટે: બ્રહ્મચર્યના પાલનથી યોગસાધનામાં ઘણી સહાય મળે છે. તે સાથે એ જાણવું આવશ્યક અને રસપ્રદ છે કે યોગિક ક્રિયાઓના અભ્યાસથી બ્રહ્મચર્યના પાલનમાં સહાય મળે છે. પ્રાણાયામ, શીર્ષાસન, સર્વાંગાસન, વિપરીકરણી, વજ્રાસન, ઉડિયાન, નૌલી અને અધિનીમુદ્રા બ્રહ્મચર્યપાલનમાં ઉપયોગી થાય તેવી ક્રિયાઓ છે. ■

માત્ર ચૂપ રહેવું એ મૌન નથી...

અથવા આત્મ-શંકાથી ઉદ્ભવે છે. વ્યવહારમાં, મૌનના કદાચ અનંત પ્રકારો હોય છે, અંતિમ સંસ્કારમાં આદરપૂર્ણ મૌન પાળીએ. જેના પ્રશંસક હોઈએ તે અથવા જ્ઞાન કે પદમાં આપણા કરતા ઉચ્ચ વ્યક્તિ બોલી રહી હોય ત્યારે આપણે મૌન રહીએ. અદ્ભુત પ્રાકૃતિક સૌંદર્યની વચ્ચે આપણા શબ્દો શાંત થઇ જાય છે અને આપણે કુદરતનું મૌન આચમન કરીએ છીએ. આપણા સુભાષિતકારોએ બહુ સુંદર વાત કહી છે, ‘જ્યારે પાણીથી ભરેલા વાદળો આવે છે (વરસાદની ઋતુમાં), ત્યારે કોયલ ગાતી નથી, કારણ કે તે સમયે ટેડકા બૂમ પાડી રહ્યા હોય છે, તેથી તેમના

માટે ચૂપ રહેવું વધુ સારું છે.’ જ્ઞાનીઓ સંકેતોમાં કેટલું કહી જાય છે તેનું ઉત્તમ ઉદાહરણ આ શ્લોક છે. કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે, જ્યારે અજ્ઞાની કે મૂર્ખ બોલતા હોય ત્યારે જ્ઞાની અને સજ્જનોએ મૌન ધારણ કરવું જોઈએ. શા માટે? તેનો જવાબ અન્ય સુભાષિતમાં આપ્યો છે, ‘કે પોપટ જેવા બહુ બોલકાં પક્ષીઓ તેમના શબ્દોને કારણે જાળમાં ફસાઈ જાય છે. પણ બતક ક્યારેય પકડાડું નથી કારણ કે તે કોઈ અવાજ નથી કરતું. મૌન રહીને કંઈપણ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. અહીંથી જ પેલી બહુ પ્રખ્યાત સંસ્કૃત ઉક્તિ આવી છે કે, મૌનં સર્વર્થ સાધનમ! વાણી એ તેજનો વિષય છે, તેજ પોતે જ સૂર્ય છે, અથવા જીવન પોતે જ છે. તેનો બગાડ ન કરવાથી, તેજનો જથ્થો એકઠો થાય છે અને દીર્ઘયુ પ્રાપ્ત થાય છે. ઊર્જાનો નાશ કરતી ઇન્દ્રિયો તેમના નિયંત્રણ દ્વારા અપાર શક્તિ એકઠી કરે છે. ગાંધારીએ આંખોમાંથી વહેતી ઊર્જાને નિયંત્રિત કરીને, પુત્ર દુર્યોધનના શરીરને વજનું બનાવ્યું હતું એ આપણે જાણીએ જ છીએ. તેવી જ રીતે મૌનની ઉપાસના કરતા મુનિઓની વાણીમાં એ તાકાત આવે છે કે તેમની વાણી વરદાન પણ બની શકે અને શ્રાપ પણ બની શકે. આપણા શાસ્ત્રકારોએ છ સમયે મૌન રહેવાની સલાહ આપી છે. ‘ઉત્સર્ગે મૈથુને ચૈવ પ્રસાવે દન્તધાવને, શ્રાદ્ધે ભોજનકાલે ચ પટસુ મૌનમ સમાચરેત્’ અર્થાત શરીરના કોઈપણ પ્રકારની ગંદકી સાફ કરતી વખતે (આંખ, કાન, નાક, ગળા વગેરેની) સંભોગ વખતે, શૌચક્રિયા વખતે, દાંત સાફ કરતી વખતે, શ્રાદ્ધનું કાર્ય કરતી વખતે અને ભોજન સમય દરમ્યાન, આ છ સમયે મૌન રહેવું જોઈએ. હા, પણ માત્ર ચૂપ રહેવું એ મૌનવ્રત નથી. મૌન પાળવાના ફાયદા છે, ફક્ત ચૂપ રહેવાના નહીં. મૌન પાળનાર મિતાહારી, બ્રહ્મચારી અને પ્રણવજાપી (ઓમકારનો જાપ કરનાર) હોવો જોઈએ. એવી રીતે જપ કરો કે તમે અર્ધમાત્રાનો (ઓમકારમાં અનુસ્વારના રૂપમાં અર્ધમાત્રા સદાશિવ છે એમ કહેવાય છે). અનુભવ કરો, જેથી નિર્વાણનો દેવી માર્ગ તમારા માટે મોકળો થાય. સૌથી ઉત્તમ મૌન કર્યું? તો તેનો જવાબ અધ્યાત્મમાં બહુ સરળ છે. મનનું મૌન સૌથી ઉત્તમ છે. મનમાં વિચારોનો શોર ચાલતો હોય તો ધ્યાનની અવસ્થા પ્રાપ્ત થતી નથી, અને ધ્યાન વિના સમાધિ પ્રાપ્ત થતી નથી. ■

દિવાળી આવતા રાજકોટમાં ખરીદીનો માહોલ જોવા મળી રહ્યો છે. દિવાળી પર બજારોને રંગબેરંગી લાઇટોથી શાણાગવામાં આવ્યા છે. રવિવારે રજા હોવાથી લોકો શહેરના બજારોમાં તમામ જીવન જરૂરિયાતની વસ્તુઓ ખરીદવા માટે ઊમટી પડ્યા હતા.

(તસ્વીર: પ્રવિણ સેદાણી, રાજકોટ)

મુંદરાના મોખા ટોલ નાકા નજીક આગળ જતી ટ્રકની પાછળ ટ્રેઈલર ટકરાતાં ચાલકનું મોત

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
ભુજઃ વીતેલા ૨૪ કલાકના સમયગાળામાં સરહદી જિલ્લા કચ્છમાં આપઘાત-અકસ્માતના બનેલા વિવિધ બનાવોમાં વધુ ત્રણ લોકોના મોત થયાં છે. બંદરીય મુંદરાના મોખા ટોલ નાકા નજીક આગળ જઈ રહેલી ટ્રકની પાછળ ટ્રેઈલર અથડાતાં દેવકુમાર જોખી (ઉ.વ.

૫૪) નામના ટ્રેઇલરચાલકનું ગંભીર ઈજામાં પગલે મૃત્યુ નીપજ્યું હતું. ગત તા. ૧૦-૧૦ની રાતના ૯.૩૦ વાગ્યાના અરસામાં પ્રાગપર-અંજાર ધોરીમાર્ગ પર આવેલા મોખા ટોલ નાકાથી થોડે આગળ પ્રાણઘાતક અકસ્માત સર્જાયો હતો જેમાં ટ્રેઈલર આગળ જઈ રહેલી ટ્રકની પાછળ

ટકરાઈ જતાં ટ્રેઇલરચાલક એવા દેવકુમાર જોખી (ઉ.વ.૫૪,રહે. નાના કપાયા મૂળ બિહાર)નું ઘટનાસ્થળે કેબિનમાં દબાઈ જવાથી મોત થયું હતું. બનાવ સંદર્ભે પ્રાગપર પોલીસે મૃતક સામે બેદરકારીપૂર્વક વાહન ચલાવીને પોતાનું મોત નિપજાવવા બદલ ગુનો નોંધ્યો હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. ■

કંડલા બંદરને ગ્રીન હાઇડ્રોજન હબ તરીકે સત્તાવાર માન્યતા મળી

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
ભુજઃ નેશનલ ગ્રીન હાઇડ્રોજન મિશન અંતર્ગત દેશના પશ્ચિમ કાંઠાના પ્રથમ હરોળના કંડલા બંદર સહિત વી.ઓ. ચિદમ્બરમ પોર્ટ ઓથોરિટી (તમિલનાડુ) અને પેરાદીપ પોર્ટ ઓથોરિટી (ઓડિશા)ને ગ્રીન હાઇડ્રોજન હબ તરીકે સત્તાવાર માન્યતા આપવામાં આવતાં સંકલિત હાઇડ્રોજન ઈકો સિસ્ટમ બનાવવા અને સ્વચ્છ ઊર્જા તરફ ભારત દેશની વિકાસ યાત્રાને આગળ ધપાવવાની દિશામાં એક મહત્વપૂર્ણ પગલું ભરાયું છે. ભારત સરકાર દ્વારા શરૂ કરાયેલા નેશનલ ગ્રીન હાઇડ્રોજનના મિશન અંતર્ગત દેશને ગ્રીન હાઇડ્રોજન અને તેના ઉત્પાદન, ઉપયોગ અને નિકાસ માટે વૈશ્વિક હબ તરીકે સ્થાન

આપવાનો મુખ્ય હેતુ છે. આ મિશન વ્યાપક સ્તરે હાઇડ્રોજન હબના વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે અને ટકાઉ તેમજ સ્પર્ધાત્મક હાઇડ્રોજન અર્થતંત્રની સ્થાપનામાં પણ મદદ મળશે. દેશના ત્રણ મહત્વના બંદરોને આ માન્યતા પ્રાપ્ત થવાના અવસરે કેન્દ્રીય શિપિંગ પ્રધાન સર્વાનંદ સોનોવાલે જણાવ્યું હતું કે, આ માન્યતા ભારતની દરિયાઈ યાત્રામાં નિર્ણાયક ભાણ છે. વૈશ્વિક દરિયાઈ ક્ષેત્રમાં ભારતની આધુનિક, સક્ષમ, અને અગ્રણી બનવા તરફ ગતિ થઈ રહી છે. વડા પ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીના દીર્ઘ દૃષ્ટિકોણ હેઠળ ટકાઉ વિકાસની એક ઈકો સિસ્ટમ બનાવવા માટે કાર્ય કરી રહ્યા હોવાનું શિપિંગ પ્રધાનએ ઉમેર્યું હતું.

ગ્રીન હાઇડ્રોજન હબ તરીકે કંડલા

બંદર સહિતના બંદરો સ્વચ્છ ઊર્જા અને નવીનતાના પ્રેરક તરીકે કાર્ય કરશે તેવું જણાવ્યું હતું. આ નિયુક્ત ઝોનમાં સ્થાપિત પ્રકલ્પો કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોની અન્ય સંબંધિત યોજનાઓ અને નીતિઓ હેઠળ ઉપલબ્ધ લાભો માટે પાત્ર રહેશે, જેમાં રાષ્ટ્રીય ગ્રીન હાઇડ્રોજન મિશન સાથે જોડાયેલા પ્રોજેક્ટ્સનો સમાવેશ થાય છે. આ બંદરોની માન્યતા ઔદ્યોગિક ભાગીદારીને ઉપેક્ષિત કરશે. ગ્રીન રોકાણોને આકર્ષિત કરશે અને સ્વચ્છ ઇંધણ તકનીકોમાં નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપશે તેવી અપેક્ષા છે, જે વર્ષ ૨૦૭૦ સુધીમાં ઊર્જા સ્વનિર્ભરતા માટેના વ્યાપક દષ્ટિકોણને સમર્પન મળશે. ■

ગુજરાત કૉંગ્રેસનો આરોપ, કેન્દ્રમાં ભાજપ સત્તામાં આવ્યા બાદ આરટીઆઈ કાયદો નબળો પડ્યો

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
અમદાવાદઃ ગુજરાત કોંગ્રેસે રવિવારે ભાજપ સરકાર પર ગંભીર આરોપો લગાવ્યા હતા. ગુજરાત કોંગ્રેસના પ્રમુખ અમિત ચાવડાએ જણાવ્યું હતું કે, મનમોહન સિંહ સરકારના કાર્યકાળમાં ઘડવામાં આવેલા માહિતી અધિકાર કાયદો ૨૦૧૪ માં કેન્દ્રમાં ભાજપ સત્તામાં આવ્યા પછી સતત નબળો પડ્યો છે, જેના કારણે પારદર્શિતા અને દેશના લોકશાહી માળખાને અસર થઈ છે.

આરટીઆઈના કાયદાની ૨૦મી વર્ષગાંઠ પર જાહેર કરાયેલા એક નિવેદનમાં અમિત ચાવડાએ જણાવ્યું હતું કે કાયદાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ નાગરિકોને જાહેર અધિકારીઓ પાસે ઉપલબ્ધ માહિતીની સુવિધા આપીને સશક્ત બનાવવાનો છે. માહિતી અધિકાર